

TARİHSEVER ÇOCUK

Devletten İmparatorluğa

SULTAN I. MURAT

İSMAİL BİLGİN

SULTAN 1. MURAT

Devletten İmparatorluğa

İsmail Bilgin

Devletten İmparatorluğa

SULTAN 1. MURAT

ISBN: 978-605-279-241-4

Genel Yayın Yönetmeni: Melike Günyüz

Yayın Koordinatörü: Zeynep Gülsüm Sağlam

Yazan: İsmail Bilgin

Resimleyen: Merve Karlı

Editör: Erdem Yayın Grubu

Grafik Tasarım: Ayşe Adaş

Kapak Resmi: Elif Yemenici

© 2019, Erdem Yayınları Tic. AŞ

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

İstanbul, 2019

ERDEM YAYINLARI TİC. AŞ

Başak Mah. Mevlana Celaleddini Rumi Cad. No: 26

Bodrum Kat 34480 Başakşehir/İstanbul

T: 0212 486 34 00 F: 0212 486 34 01

bilgi@erdemyayinlari.com.tr www.erdemyayinlari.com.tr

Yayıncı Sertifika Numarası: 40018

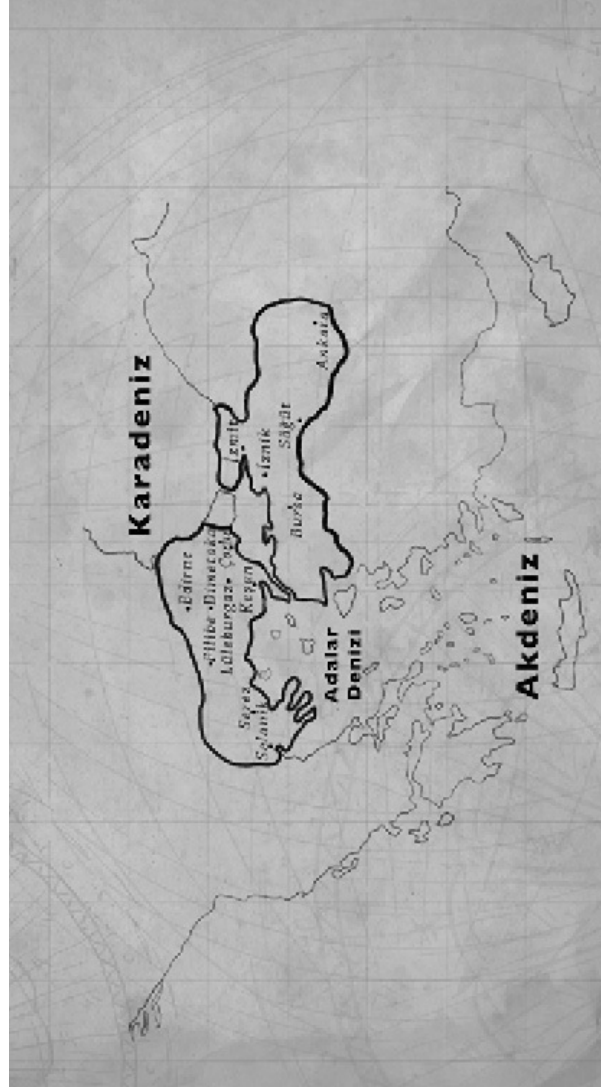
yazan
İsmail

resimleyen
Merve Karlı

SULTAN 1. MURAT

Devletten İmparatorluğa

TAHTA GEÇİŞ

Şehzade Murat, babası Orhan Gazi'nin hastalanması ve ağabeyi Süleyman Paşa'nın ölümünden sonra tahtın varisi olarak görülüyordu. Babası vefat edince 1362 yılında tahta geçerek devlet işleyişini düzene koymak için çalışmaya başladı. Herkes devlet idaresini Gazi Süleyman Paşa'nın alacağını düşünürken kader Şehzade Murat'ı tahta çıkardı. Tahta oturduğu ilk gün bu zor görevin üstesinden gelip gelemeyeceğini kendisine sordu. Babasının vasiyeti aklına gelince “Ne yapıp

edip ondan aldığım görevi hakkıyla yapacağım, bu konuda kararlı ve dirayetli olacağım.” dedi kararlı bir şekilde.

Komutanlardan Lala Şahin Paşa’yı çok severdi. Onun yanında yetişmişti. Devlet işleri ve silah kullanmakla ilgili pek çok şeyi ondan öğrenmişti. Paşanın askerî konulardaki ve devlet yönetimindeki tecrübesinden faydalanmak istiyordu. Bu yüzden de yönetimi eline alır almaz kendisini huzuruna çağırttı:

– Lala Şahin Paşa’m, babamın vasiyeti her an aklımda. Bu zor görev bana kaldı. Ağabeyim taht için hazırlanırken kader beni tahta oturttu. Elimden geleni yapmak istiyorum. Devleti büyütmek başlıca amacım. Bana yardımcı olmanı diliyorum.

– Siz nasıl dersiniz, nasıl isterseniz Sultan’ım. Daima yanınızda olacağım. Vereceğiniz her görevi yapmaya hazırım.

– Devlet yönetimini yeniden oluşturmak, seni de serdar¹ yapmak, askerin başına geçirmek istiyorum. Bizim için Rumeli toprakları önemlidir. O bölgeyi kontrol etmeliyiz. Ben de babam gibi batıya gitmek, orada fetihlere devam etmek niyetindeyim.

– Gayet uygundur Sultan’ım.

– Kazasker² olarak da Bursa Kadısı’nı uygun görüyorum.

– Çandarlı Kara Halil Hayreddin’i mi?

– Evet.

– Uygundur Sultan’ım. Kendisi bu görevi hakkıyla yapabilir.

– Kazasker ne kadar dirayetli ve tecrübeli olursa ben de ordunun başında fetihlere rahatça katılırım.

– Sizinle, küçükken olduğu gibi yine beraber vuruşuruz... İlk kılıç talimimizi hatırlar mısınız?

– Nasıl unuturum! Sopayla başlatmak istemiştiniz.

– Evet ama siz, sopayla değil, gerçek kılıçla başlamıştınız. Küçüktünüz hafif bir kılıcı zorlukla kullanmıştınız, kan ter içinde akşama kadar talim yapmıştık. Kısa

sürede başarı göstermiştiniz.

– Sizin sayenizde.

– Eyvallah Sultan'ım.

– Lala Şahin Paşa'm derhâl hazırlığa başlayınız. Eksiklerimiz nelerdir? Neler yapabiliriz? Neyi, nasıl yapmalıyız? Sonra yine görüşüp derhâl işe koyulalım. Zira devlet yönetiminde gevşeklik göstermek olmaz. Zamanı iyi kullanmak gerekir. Babam devletin temellerini sağlam atmaya çalıştı. Biz de o temellerin üzerinde devletimizi yükseltmeliyiz, yüceltmeliyiz.

– İnşallah Sultan'ım. Allah sizin ve bizim yardımcımız olsun. Korusun, esirgesin. Devletimiz daim, ulu olsun.

– Âmin.

Lala Şahin Paşa selam vererek huzurdan ayrıldı. Kabul ettiği aldığı görevin zorluğunu da üstesinden geleceğini de biliyordu. Bu konuda kendine güveniyordu. Genç Sultan'a daima destek ve yardımcı olacaktı.

Sıra kazaskerin tayinine gelmişti. Sultan, uzun süredir yakından tanıdığı Bursa Kadısı Çandarlı Kara Halil Hayreddin'in bilgisine, kişiliğine güveniyordu. Onu kazasker seçerse işlerin daha kolay ve hızlı şekilde yapılacağını düşünüyordu.

Çok geçmeden Bursa Kadısı Sultan'ın huzuruna çağrıldı. Çağrı bir davanın hemen ardından gelmişti. Davanın kararını defterine yazarken meraklandı. Acaba Sultan kendisini niçin görmek istemişti? Ne diyecekti? Yazısını bitirip karar defterini kapadı. Kaftanını giydi, atına binerek saraya doğru yollandı. Giderken aklında hep aynı soru vardı: Genç Sultan kendisine neler söyleyecekti? Saraya ulaştığında nöbetçiler kendisini saygıyla karşıladılar. Yüksek ama gösterişsiz bir taht üzerinde oturan Sultan Murat, Çandarlı Kara Halil Hayreddin'i karşıladı:

– Hoş geldin Kadı Efendi.

– Hoş bulduk Sultan'ım... Saltanatınız, devletimiz için hayırlı, uğurlu olsun.

– Sağ olasın. Sizinle önemli bir konuda görüşmek istiyorum.

– Buyurunuz.

– Babam Orhan Gazi’nin vasiyeti doğrultusunda devletimizi büyötmek, onu esaslı temellere oturtmak, bazı kurumlar oluşturmak istiyorum. Hem siyasi hem de askerî... Bunları yapabilmek için dirayetli, âlim, iş bilir, çalışkan bir kazaskere ihtiyacım var. Bu makama sizi uygun gördüm. Uyumlu şekilde çalışacağımızı tahmin ediyorum. Yapacak çok işimiz var.

– Ferman Sultan’ımındır, başımın üstüne.

– Eyvallah. Paşa’m, ilk iş Rumeli’deki kaleleri fethetmek olmalı. Elbette bunlar zamanla yapılacak seferler. Ancak yapılacakların planlanması, askerin toplanması, ordunun oluşturulması, ihtiyaçların giderilmesi lazım.

– İyi düşünmüşsünüz Sultan’ım. Beni devletin bu önemli makamına layık gördüğünüz için minnettarım. Elimden geleni yapacağım. Sizinle birlikte çalışmak, büyük işler başarmak azmindeyim.

– Âlâ... O zaman hemen işe koyulun!

– Ferman Sultan’ımındır.

Bu görüşmenin ardından Sultan Murat, Rumeli’ye ilk kez geçen, o yöreyi iyi tanıyan Hacı İlbey ve Evrenos Bey’i de huzuruna davet etti. Onlara da şöyle hitap etti:

– Yiğitlerim, beylerim. Yeni bir askerî ocak kurma niyetim var. Güçlü bir ordumuz olmalı. Rumeli bölgesini fethedip Balkanlara yürümeliyiz. Balkanlar bizim için önemli. Hem çok verimli toprakları var hem de Avrupa’ya yakınlığı ile bize çok faydalı olacaktır. İlk olarak Çorlu ve Keşan kasabalarına yürümeli, oradaki kaleleri fethetmeli, asayişini sağladıktan sonra Edirne’ye yönelmeliyiz. Bu yüzden söz konusu bölgede şimdiden keşiflere başlayınız. Nerelerden gidildiğini, nerelerden daha kolay geçildiğini iyi bilmeliyiz. Devletimiz büyümeli, yeni devlet kurumları kurulmalıdır. Orduyu güçlendirmek en önemli işimiz.

RUMELİ'NİN VE EDİRNE'NİN FETHİ

Sultan Murat, yapılan hazırlıklar tamamlanınca Hacı İlbey'i ordunun başında Rumeli'ye gönderdi. Ordu Çanakkale Boğazı'nı gemilerle geçerek Bolayır'ın güneyindeki Çimpe Kalesi'ne ulaştı. Burada bir süre dinlenen ordu ileri harekâta başladı.

Sultan da daha sonra kaleye geldi (1362). Kalenin önemi büyüktü. Gelibolu Yarımadası'nın başlangıcında yer aldığından hem Marmara hem de Saroz Körfezi rahatlıkla görülebiliyordu. Gözetleme yapmak için ideal bir yerdi. Bu yüzden daha Sultan Orhan zamanında fethedilmesi düşünülmüştü.

Sultan Murat kalenin biraz kuzeyinde yer alan ağabeyi Gazi Süleyman Paşa'nın mezarını ne zamandan beri ziyaret etmeyi istiyordu. Bir sabah erkenden beraberindekilerle birlikte Bolayır'a geldi. Burada yüksek bir tepe üzerinde, Saroz Körfezi'ne bakan yerde bulunan ağabeyinin mezarını ziyaret etti. Fatiha okuyup dua etti.

Sonra da ferman etti:

– En kısa sürede buraya bir cami, bir imaret yapılsın. Fakirler burada karnını doyursun. Rahatça ibadetlerini yapsınlar, ağabeyime de dua etsinler.

Çevreyi gezdi. Keşan tarafındaki Kuru Dağı'na baktı. Hep batıya doğru gitmek amacındaydı. Ancak acele etmemeli, planlı biçimde ilerlemeli, devletin sınırlarını büyütmeliydi.

Bir süre bu düşünceler içinde öylece kalakaldı. Çimpe Kalesi'ne geri döndü. Orada komutanlarıyla, yöneticileriyle toplantı yaptı:

– Daha önce Çandarlı Kara Halil Hayreddin'i kazaskerliğe, Lala Şahin Paşa'mı da beylerbeyi makamına getirmiştım. Hacı İlbey'im ordunun önemli komutanlarından biri olarak görev yapmaya devam edecek. Kendisi Rumeli fatihlerimizdendir. Düzenleyeceğimiz seferlerde onun bilgisinden, tecrübesinden çok yararlanacağız. Hizmetleri unutulmaz, diyerek ona ne denli değer verdiğini

anlattı.

Sözlerine devam etti:

– Çimpe Kalesi önemli bir dayanak ve destek noktası. Burasını daha da kuvvetlendirmek gerekli... Ancak Rumeli’de tutunabilmek için topraklarımızı genişletmeliyiz. Aksi hâlde bu kalemiz sürekli saldırılara uğrar. Amacımız Keşan’ı geçip kuzeye yürümek, Çorlu Kalesi’ni ele geçirmek. Ondan sonra da ilerleyişimize devam edeceğiz.

Huzurda bulunan komutanları, beyleri, paşaları Sultan Murat’ı desteklediler. İş bölümü yapıldı. Çorlu Kalesi’ni fethetmek üzere yola çıkmaya hazırlardı.

Neden sonra hafif engebeli Rumeli ovasında ilerleyince uzaktan kale görüldü. Asker vaziyet alarak ilerledi. Ön hazırlıkların ardından kale kuşatıldı. Teslim olunması yönünde teklif yapıldı, Komutan teklifi reddetti. Çok geçmeden çarpışma başladı. Kale Komutanı askerleriyle birlikte canla başla vuruşuyor, onları yönlendiriyor, kalenin düşmemesi için savaşıyordu.

– Haydi askerlerim, dayanacağız. Bu kaleyi vermeyeceğiz!

– Sağa, burçlara takviye gönderin! Sallanmayın.

– Dikkat edin!

– Sol taraftan hücumla geçtiler.

– Ha gayret!

Osmanlı ordusu karşısında direnmeleri çok zordu. Kale Komutanı her şeye rağmen sonuna kadar çarpışmak azmindeydi. Sağ gözüne bir ok isabet edince askerine komuta edemez oldu. Askerler arasında kargaşa ve telaş başladı. Bu durumu gören Sultan Murat derhâl hücum edilmesini istedi. Zaten yerinde duramayan askerler ileri atıldılar. Kısa bir süre sonra kale fethedilmişti. Teslim olmayan Kale Komutanı öldürüldü. Ordu oradan ayrılarak yakındaki Mesilli Kalesi’ne yöneldi. Bizans Komutanı’na savaşmayıp kaleyi teslim etmesi teklif edildi. Teklifi kabul eden komutan teslim oldu, kale savaşmadan Osmanlı Devleti’nin yönetimine geçti.

Sultan Murat, Çorlu ve Mesilli Kalelerini fethederken daha batıda Hacı İlbey akınlarına devam ederek, Dimetoka'yı³ bir meydan savaşıyla ele geçirdi. Üstelik Dimetoka Tekfuru'nu da esir aldı. Tekfur'un oğlu, babasını Osmanlıların elinden kurtarmak için birçok ganimet vererek kasabayı teslim etti. Evrenos Bey de Keşan'ı aldı. Fetihlerden sonra iki komutan Çorlu'da bulunan Sultan I. Murat'ın yanına geldi. Sultan, verilen haberlerden, yapılan fetihlerden dolayı iki değerli komutanını tebrik ederek onlara iltifatlarda bulundu.

Artık Edirne'nin fethedilmesi gündemdeydi. Balkanlara doğru bir çıkış kapısı özelliğindeki kale, yolların kesişme noktası üzerinde yer aldığından önemliydi. Sultan Murat komutanları ve yöneticileri ile konuşmak, nelerin yapılacağını planlamak için kasabaya yakın yerde otağını kurdurarak divanı topladı.

– Paşalarım, beylerim, komutanlarım! Allah nasip etti; Çorlu'yu, Keşan'ı, Dimetoka'yı ve Mesilli'yi fethettik. Şimdi sırada batıya gidebilmemiz için fethedilmesi şart olan Edirne var. Kale büyük kuvvetlerle korunmakta. Lala Şahin Paşa'm ordunun başında Edirne'ye doğru ilerleyip kaleyi kuşatsın. Biz de takviye birliklerle, komutanlarım Evrenos Bey, Hacı İlbey'le destek verelim. Ne yapıp ne edip Edirne'yi ele geçirmeliyiz.

Karar divanda kabul edildi. Ona göre hazırlık ve plan yapılarak derhâl harekete geçildi. Lala Şahin Paşa Edirne'ye çok yaklaşmıştı. Orduyu kuşatma için hazırlarken Edirne'den çıkan Bizans ordusu, şehir ve kale dışında savaşmak istemişti. İki ordu Sazlıdere mevkiinde karşı karşıya geldi. Osmanlı askerleri üstünlük sağlayınca Bizans askerleri kaleye doğru geri çekilmeye başladı. En büyük korkuyu Edirne Tekfuru yaşamaktaydı. Canını kurtarmak için ne yapması gerektiğini bilemiyordu. Eli ayağına dolanmıştı. Kısa süre sonra kalenin düşeceği belli olmuştu.

Lala Şahin Paşa, Sultan Murat'a haber göndererek kasabanın yakında ele geçirileceğini bildirmiş, kendisinin kuşatmada bulunmasını rica etmişti. Sultan'ın da geleceğini duyan Edirne Tekfuru, Meriç Nehri'nin sularının yükselmesini

fırsat bilerek ailesi ile birlikte bir gece kayığa binip Edirne'yi terk etmiş, güneydeki Enez kasabasına kaçmıştı.

Sabah olduğunda tekfurlarının kaçtığını anlayan halk çaresizdi. Askerler de savaşıacak durumda olmadığından Edirne Kalesi ve kasabası teslim edildi.

Beyaz bir at üzerinde Edirne'ye giren Sultan Murat fetihlerden dolayı şükür etti (1362). Edirne'nin alınmasından sonra da ordu durmadı, Evrenos Bey Gümölcine ve Vardar taraflarına; Lala Şahin Paşa ise Eski ve Yeni Zağraları fethetmek için ilerledi. Çok geçmeden fetihler gerçekleşti.

Osmanlı birlikleri, engin bir denizin coşkun dalgaları gibi Rumeli ovasında ve Balkan dağlarının eteklerinde ilerliyordu.

Yeniçeri Ocağının Kurulması

Bir gün Edirne'ye Konyalı Fakih Kara Rüstem adında biri geldi. Gaza için orduya katılmıştı. Esir edilen askerler ve Hristiyan çocuklarını gördü. Kazasker Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa'nın yanına yaklaşıp,

- Efendi, bunca insan gücünden neden yararlanmazsınız, diye sordu.
- Nasıl yararlanabiliriz, diye karşılık verdi Paşa.
- Allah'ın buyruğuna göre esirlerin beşte biri hünkârındır, niçin almazsınız?

Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa bu durumu Sultan Murat'a söyleyince o da,

- Eğer Cenab-ı Hakk böyle emretmişse gereği neyse yapıla, diye ferman etti.

Bunun üzerine Çandarlı, Kara Rüstem'i tekrar davet etti. Ona dedi ki:

- Bize yol göster. Konuyu Evrenos Beyimizle görüş.
- Peki Paşa'm.

Kara Rüstem Gazi Evrenos Bey'e şunları söyledi:

– Akınlardan, savaşlardan elde edilen esirin beşte birini al. Ya da her esirden yirmi beş akçe al.

Evrenos Bey bu işlerle ilgilenmek üzere bir kadı tayin etti. Pek çok Hristiyan çocuk ile delikanlı getirildi. Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa esirlerin

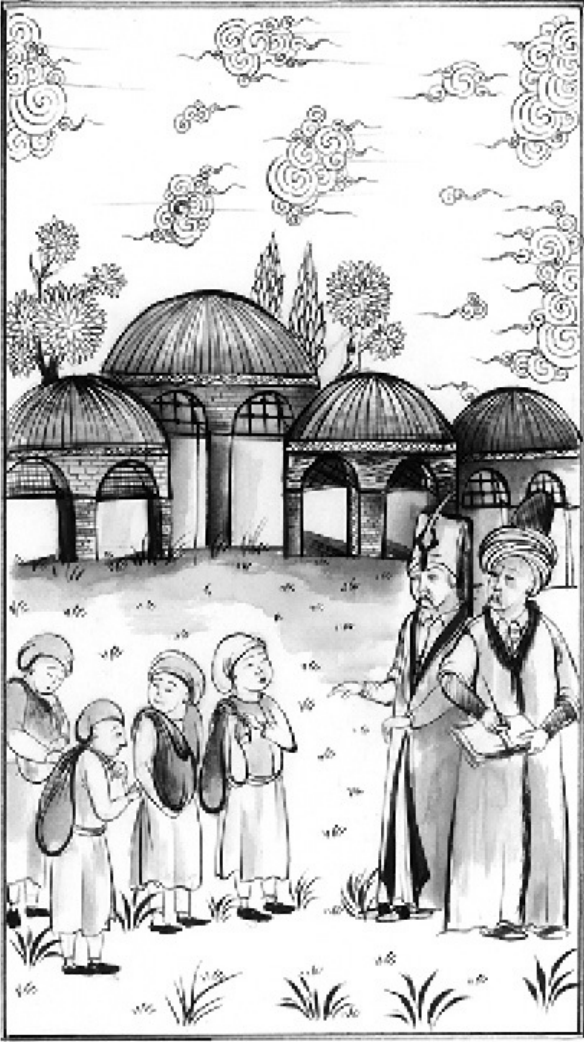
çokluğunu görünce,

– Esirleri Türk ailelerinin yanına verelim. Türkçe öğrensinler sonra da asker olarak yetiştirelim, diye emir verdi.

Bunun üzerine âlimler esirlere dua etti:

– Allah yüzlerini pak, parlak, pazılarını sağlam, kılıçlarını keskin, oklarını tiz eylesin. Kendilerine daima zafer ihsan eylesin. İslam'ın koruyucusu olsunlar.

Esirler Türk ailelerinin yanına verildi. Zamanla Türkçe öğrendiler. Eğitim aldılar, asker oldular, sonra da Müslüman oldular. Bu şekilde asker yetiştirilmeye başlandı (1363). Kısa zamanda çok sayıda asker toplanıp bunlardan büyük yarar sağlanınca

devşirme kanunu çıkarıldı. Devşirme memurları görev yaptıkları bölgede gezerek kırk hanenin birinden yetiştirilmek üzere çocuk seçerlerdi. Alınan çocuğun köyü, kasabası, sancağı ana-babası ve sipahisinin isimleri, doğum tarihi, özellikleri deftere ayrıntılı bir şekilde kaydedilirdi. Seçim yapılırken şunlara dikkat edilirdi:

Anası-babası ölmüş gençler ile ailenin tek çocuğu alınmazdı. Bunun yanında zanaat sahibi olanlar, kısa boylu olanlar ocağa kabul edilmezdi. Asil soylu, sağlıklı, gürbüz olanlar tercih edilirdi.

Tespit edilen çocuklar Türk ve Müslüman ailelerin yanına verilir; Bu arada Türkçe, gelenek, görenek, İslam dini hakkındaki bilgiler öğrenirler, askerî eğitimlerini tamamlayınca da yeniçeri ocağına verilirlerdi.

SIRPSINDIĞI SAVAŞI

Sultan Murat Edirne'nin ele geçirilmesinden ardından Bursa'ya geri döndü. Beylerbeyi Lala Şahin Paşa'dan ilerlemesini, Filibe'yi ele geçirmesini istedi.

Bulgar Prenslığı'ne bağlı olan bu şehri fethetmek için hazırlıklara başlayan Lala Şahin Paşa yine önce kaleyi kuşatmayı düşünüyordu. Öncü birliklerini keşif yapması için gönderdi. Gelen haberler Bulgar Prensi'nin kuşatmaya dayanamayacağı yönündeydi. Vakit geçirmeden kuşatmayı başlattı. Bulgar Prensi orduyu görünce savaşımadan kaleyi Lala Şahin Paşa'nın birliklerine teslim etmek zorunda kaldı.

Fethin bu kadar kolay gerçekleşeceğini düşünmeyen Paşa hem şaşkınlık hem de sevinç içindeydi.

Filibe zengin bir bölgeydi. Her yanda pirinç tarlaları vardı. Bu tarlalar Meriç Nehri'nden kolayca sulanarak yüksek verim alınıyordu. Bir tarım şehri olan Filibe'yi çok beğenen Beylerbeyi derhâl imara başladı. İlk önce ulaşımın daha

kolay sağlanması için Meriç Nehri üzerine büyük bir köprü inşa ettirdi. Ardından cami, imaret, han, hamam, çeşme yaptırarak şehrin çehresini değiştirdi. Bu durum Hristiyan ahaliyi memnun etti:

- Gördün mü bak, Osmanlılar şehri âdeta yeniden inşa ettiler.
- Koskoca köprünün yapımını kısa sürede bitirdiler.
- Nehrin üzerindeki bu köprüden rahatça geçip gidiyoruz.
- Eskiden su taşkını olur, ulaşım sağlanmazdı.
- Ya çeşmelere, hanlara ne demeli?
- Mallarımıza, kiliselerimize de dokunmadılar.
- Hem güçlüler hem zenginler.
- Şehrin bu kadar kısa süre içinde değişebileceği kimin aklına gelirdi.
- Prensimiz sadece vergi alır, kendi zenginliğini artırmaya bakardı. Halkını düşünmezdi ki...

- Dinimize, ibadetimize de karışmıyorlar.

Böyle sözler halk arasında kulaktan kulağa yayılıyordu. Şehirdeki hızlı değişime şahit olanlar şaşkıındı. Uzun yıllar böyle bir imar faaliyeti görmemişlerdi. Hem Osmanlı Devleti’ni takdir ediyorlar hem kendi prenslerini sorguluyorlardı.

Bulgar Prensi Filibe’yi Osmanlılardan geri almaya kararlıydı. Ancak bunu başaracak gücü yoktu. Bazı çareler düşünmeliydi. Zengin bölgeyi Osmanlılara bırakamazdı. Hem önemli yolların kesişim güzergâhında bulunan şehir konumu itibarıyla da çok önemliydi. Nasıl bir yol izlemesi gerektiğini kara kara düşünüyordu:

“Osmanlılar epey kuvvetli, onlarla tek başıma mücadele edemem. Bu yüzden komşu devletlere çağrıda bulunabilirim. Kuvvetlerimizi birleştirebilirsek Filibe’yi geri alırım. Hatta Osmanlıları Rumeli’den atma imkânım bile olur. Vakit kaybetmeden Sırbistan’a gitmeliyim. Orada bir toplantı yapıp durumu gözden geçirerek ne yapabileceğimizi kararlaştırmalıyız. Zira Osmanlı Devleti’nin

ilerlemesini durduramazsak çok geç olabilir. Korkarım ki Balkanlara hatta Avrupa içlerine dek ilerleyebilirler. Tez elden bu tehlikenin önünü kesmeliyiz, başka çare yok.

Bulgar Prensi Sırbistan'a gitti. Orada Kral ile görüştü. Daha sonra Macar, Bosna, Eflak krallarına da çağrıda bulundular. Bu davete icabet eden krallar bir araya geldiğinde Bulgar Prensi'ni dinlediler. Osmanlı ordusunu yenerek Filibe'yi, Edirne'yi hatta Rumeli ovasını geri almak için anlaştılar. Halka, büyük bir tehlikenin baş gösterdiği, Osmanlıların çok yaklaştığı, yakında onların karşısına çıkılmazsa ileride daha zorluklarla karşılaşacakları söylenerek her konuda kendilerine yardım etmeleri istendi.

Bütün hazırlıklar tamamlandı. 60 bin kişilik büyük bir ordu hazırlandı. Osmanlı ordusunun hazırlanan ordunun karşısında tutunamayacağını düşünüyorlardı. Çünkü bildikleri, haber aldıkları kadarıyla Lala Şahin Paşa'nın emrinde toplam 10 bin kişilik kuvvet vardı. Haçlı ordusunun komutanlarıyla askerleri kendilerine güveniyor, en kısa sürede zafere ulaşacaklarına inanıyorlardı. Bu düşünce onları rahatlığa, rehavete (gevşeklik, tembellik) düşürdü.

- Osmanlı ordusunu karınca gibi ezip geçeceğiz.
- Büyük ordumuz karşısında dayanamazlar.
- Geldikleri gibi gidecekler!
- Zaten kuvvetleri az.
- Onları Edirne'den de atacağız!
- Bir daha buralara gelmeye cesaret edemeyecekler.
- Tehlikeyi tamamen ortadan kaldıracacağız. Bu da bize kismet olacak!

Hazırlanan ordunun başına Sırp Kralı geçirildi. Edirne'ye doğru Sırbistan'dan hareket eden birliklere halktan da katılanlar olunca ordunun mevcudiyeti gittikçe büyümeye başladı.

Lala Şahin Paşa, ordunun haberini almıştı. Mevcudu öğrenebilirse ona göre

davranacaktı. Kulağına bazı söylentiler geliyordu:

- Gelen ordu 60 bin kişilikmiş.
- Balkan devletleri bir araya gelmiş.
- Osmanlı kuvvetlerini ezeceklermiş.
- Ordunun gücü her geçen gün artıyormuş.

Tedbirli olmak isteyen Lala Şahin Paşa yola çıkan ordunun büyük bir ordu olduğunu öğrenince Sultan Murat’a bir elçi göndererek son durumdan haberdar etti. Kendisine yardım edilmesini, elindeki kuvvetlerle böyle bir orduya karşı koymanın, bölgede kontrolü sağlamanın çok zor olduğunu belirtti. En önemlisi de gelecek orduyla çarpışırken Bizans ordusu da harekete geçerse iki ateş arasında kalacak, Osmanlı birlikleri Rumeli’de zor duruma düşecekti. Bu ihtimaller aklına gelince Lala Şahin Paşa sıkıntılı ve endişeli günler geçiriyordu. Bir yandan da neler yapabileceğini düşünüyordu. Kendi birliklerinin keşif yaparak gerçek sayıyı öğrenmesi lazımdı.

Bir gün Hacı İlbey’i huzuruna çağırdı:

– Hristiyanlar birleşmiş, üzerimize geliyorlarmış. Duyduğumuz, öğrendiğimiz rakamlar çok fazla 60 bin hatta 70 bin kişiden bahsediliyor. Ordunun gerçek mevcudiyetini öğrenmeliyiz. Askerlerini yanına al, keşifte bulun. Bana ordunun mevcudiyeti hakkında bilgi gönder. Ben de ona göre hazırlıklarımı yapayım ya da Sultanımızdan acilen yardım istemeyeyim.

- Siz nasıl dilerseniz Paşa’m. 400 kişiyle hemen yola çıkarım.
- Allah yardımcımız olsun. Dikkat edin, sizleri görmesinler. Bu çok önemli.

Hacı İlbey, Paşa’nın sözlerine güldü.

– Merak etmeyin. Bakarsınız şevke gelir, koskoca orduya saldırırız.

– Aman ha... Bu intihar olur. Kendinizi tehlikeye atmayın. Ancak çıkan fırsatları değerlendirin.

- Peki Paşa’m.

Haçlı ordusu çok yavaş hareket ediyordu. Sık sık konaklıyor, uzun süre

istirahat ediyorlardı. Ayrıca ordudakiler eğlenceye dalıyor, kendilerinden geçiyorlardı.

Sultan Murat, Lala Şahin Paşa'nın çağrısını haber alınca derhâl askerlerini toplayıp Rumeli'ye geçmek için Çanakkale Boğazı'na hareket etti. Haçlı ordusunun çok yavaş hareket ettiğini göz önünde bulundurarak Biga'ya yöneldi. Burasını almak istiyordu. Aslında Biga Kalesi Sultan Orhan Gazi zamanında fethedilmişti. Kaleye gereken önem verilmeyince eşkıyalar, başıbozuklar Bizans ile iş birliği yapıp, bu bölgede hâkimiyet kurarak güvenliği bozuyor ve huzuru kaçıyorlardı. Osmanlı askerine saldırmaktan da geri durmuyorlardı. Bu çıbanbaşını ortadan kaldırmaya karar veren Sultan Murat, kaleyi aldıktan sonra hızla Rumeli'ye geçip Filibe'ye yönelmeyi düşünüyordu.

Hacı İlbey beraberindeki dört yüz yiğitle hızla yol alıyordu. Lala Şahin Paşa'ya zaman kazandırmak istiyordu. Çünkü Sultan Murat'ın da Biga'dan yola çıkacağı haberini almıştı. Çok geçmeden Haçlı ordusunun öncüleri görüldü. Osmanlı yiğitleri, ordunun tamamını görmek için kendilerini gizlediler. Ordu söylendiği gibi altmış bin kişilikti. Hacı İlbey hemen bir ulak görevlendirdi:

– Hemen atına atlayıp Filibe'ye git. Paşamıza gelen ordunun almış bin kişilik olduğunu söyle. Rahat ve yavaş hareket ettiklerini de belirt. Hiç vakit geçirme, kasırga hızıyla git.

– Emrin olur Bey'im.

Hacı İlbey uzaklaşan ulağın arkasından bakarken işlerinin zor olduğunu düşünüyordu. Orduyu üç beş gün daha gözlemeye karar verdi. Gördüklerinden ümitlenmişti:

“Bunlar nasıl asker böyle? Savaşa değil de sanki eğlenmeye gidiyorlar. Disiplin yok. Düzen yok. Kendilerine o kadar çok güveniyorlar ki tedbir almaya bile lüzum görmüyorlar. Her gece sarhoş oluyorlar. Çevreye zarar veriyorlar. Bu da onların halk tarafından desteklenmemesine sebep oluyor. Bunları Edirne'ye yakın bir yere kadar izlerim. Sonra bakarsın bir fırsat çıkar. Ya Sultanımız gelir,

hep birlikte karşılarına çıkarız ya da bir delilik eder, birliklerimle saldırırım, belli mi olur?”

Hacı İlbey birliğıyle yol boyunca büyük bir gizlilik içinde Hağı ordusunu izledi. İçinden de “Uygun bir yerde şunlara baskın yapamaz mıyım? Hem Edirne de yakın. Gerekirse Lala Şahin Paşa’m ordusuyla yetişir. Kefereleri burada yeneriz. Neden olmasın?” diye geçiriyordu. Bu fikir Edirne yakınlarına gelince kafasında iyice yer etti.

“Bir gece baskını düzenlersem başarılı olabilir miyim? Başarılı olamazsam kelim gider. Ancak Lala Şahin Paşa’ma da zaman kazandırırım, belki o zamana dek Sultanımız da yardıma gelir. İyi bir planla, fırsatını bulduğumda saldırırım. Kuvvetlerimi dörde ayırırım. Dört yandan saldırtırım. Neye uğradıklarını şaşırlar. Benim bir savaşçım onların üç savaşçısına bedel.”

Hacı İlbey kararını verdi. Baskın yapacaktı. En uygun yeri ve zamanı kollamaya başlarken Hacı İlbey’in aklına yeni bir fikir geldi:

“En iyi yer Meriç kıyısı. Bataklığı arkamıza alarak saldırırsak başarılı olma şansımız yüksek. Allah da yardım ederse bu işi başarırız.”

Hağı ordusu yavaş yavaş ilerleyerek Edirne yakınlarındaki Sırpsındığı denilen yere geldi. Burada mola verip geceyi geçirmek üzere hazırlıklara başladı. Gece yarısına kadar süren eğlenceler, sohbetler, oyunlar, içki âlemleriyle askerler kendinden geçti. Neden sonra uykuya daldılar. Gecenin koyu karanlığında, birden bazı sesler duyuldu. Bu sesler Hacı İlbey’in askerlerine aitti. Haykırarak Hağı askerlerine saldırıyorlardı:

- Allahuekber! Allahuekber!
- Allah Allah!
- Vurun arkadaşlarım!
- Acele edin!

Bir yandan davullar çalıyor, bir yandan at kışnemeleri koca ovayı kaplıyordu. Sarhoş askerler neler olduğunu anlamaya çabalarken birer birer can veriyorlardı.

Ordu karışmış, karanlıkta kimin kime saldırdığı belli olmadığından Haçlı askerleri birbiriyle savaşmaya başlamıştı. Hacı İlbey, askerleriyle birlikte çarpışıyor, sersemlemiş hatta korkmuş askerlerin hakkından gelmek için büyük bir gayretle vuruşuyordu. Panik hâlindeki askerler bağışıyorlardı:

- Kaçın, Sultan Murat gelmiş.
- Ordusuyla yardıma koşmuş.
- 100 bin kişilik bir ordusu varmış.
- Hepimizi kılıçtan geçireceklermiş.
- Canını seven kaçsın!
- Bunlarla baş edemeyiz.
- Osmanlılar geliyor.
- Yaman dövüşüyorlar!
- Nehre doğru değil de tam ters yöne kaçalım!

Karanlıkta nereye gideceklerini bilmeyen pek çok asker Meriç Nehri'nin sularında boğuldu. Kaçabilenler ardına bakmıyor, arkadaşlarını uyarıyorlardı. Bu uyarılardan dehşete düşen, yardıma gelen askerler ise yarı yoldan geri döndüler:

- Biz de kaçalım!
- Canını seven kaçsın!
- Şimdi yardım zamanı değil.
- Osmanlı ordusu çok kuvvetliymiş.
- Ordumuz bozulmuş.
- Herkes kaçıyormuş.
- Öyleyse geri dönelim! Bulgar Prensi topraklarını kendi kurtarsın.

Lala Şahin Paşa bir saldırı anında Haçlıları karşılamak üzere ordusunu tetikte bekletiyordu. Gözü yollarda, kulağı ise Hacı İlbey'den gelecek haberdeydi.

Sabah gün ışıyınca savaş alanı Haçlı askerleri ile doluydu. Pek çok asker de karanlıktan yararlanarak kaçmıştı. Bu büyük bir zaferdi. Hacı İlbey ulağını

derhâl yollamış, Haçlı ordusunun kaçmakta olduğu müjdesini Paşa'ya vermişti. Dört yüz kişilik cengâver grubu o gün, tarihte eşine nadir rastlanılan biçimde Sırpsındığı denilen yerde koca bir orduyu darmadağın etmişti (1365).

Biga Kalesi'ni kuşatan Sultan Murat ise eşkıyalar direndiğinden askerlerine hücum emrini vermiş, kalenin en kısa sürede ele geçirilmesini istemişti. Ayrıca yaptırdığı savaş gemileriyle Marmara Denizi'nden ablukasını sürdürmüş, bu gemilerdeki askerleri karaya çıkarıp Biga'ya yollayarak kaleyi iyice kuşatmıştı. Çok geçmeden kale ele geçirildi.

Sultan Murat Edirne'de kazanılan zaferden sonra çifte sevinç yaşıyordu. Çok tecrübeli ve cesur komutanı Hacı İlbey ile gurur duyuyordu. Sultan Murat Biga'dan harekete geçerek Edirne'ye geldi. Burada ilk önce Hacı İlbey'i tebrik etti, iltifatlarda bulundu:

– Bey'im seninle gurur duyuyorum. Az sayıda askerle koskoca orduyu bozmak maharet, ustalık ister. Cesur olduğunu bilirdim, gözü kara olduğuna bir kez daha şahit oldum. Var olasin, sağ olasin.

Sultan Murat kalmayı tercih ettiği Dimeto-

ka'ya gitti. Bu küçük kasabanın havasını seviyordu. Bir süre burada kalacaktı. Edirne'yi de başkent yapmaya karar verdi. Çünkü şehir çeşitli yolların kesişim noktasındaydı. Balkanlara doğru ilerlemek için önemli bir dayanak oluşturacaktı.

Kısa sürede sarayın inşasını başlattı. Edirne, Osmanlı Devleti'nin yeni başkenti oldu.

BALKAN SEFERİ

Sultan Murat Han Edirne'deki saray yapılırken de sık sık Dimetoka'da kalıyor, gelişmeleri değerlendiriyor, inşaatı kontrol ediyordu. Beylerbeyi Lala Şahin Paşa yine Balkan içlerine doğru ilerlemeye başlamıştı. Bu kez Balkanların kuzeyine yönelecekti.

Son dönemde göze giren cesur komutanlardan Timurtaş Bey de ilk önce Kızılağaç'ı almış daha sonra Yanbolu'ya yönelip buradaki kaleyi kuşatmıştı. Kuşatma sürerken askerler ve halk bir süre karşı koymuş hem güçlerinin yetmeyeceğinden hem de o dönemdeki aşırı sıcaklardan bunalıp aman dilemişlerdi. Böylece Yanbolu da ele geçirildi.

Lala Şahin Paşa da Balkan dağlarını aşarak Samokov ve İhtiman taraflarını ele geçirdi(1367).

1368 yılında Sultan Murat ordusuyla Kırklareli'ni fethetmek için harekete geçti. Osman Gazi döneminde Müslüman olan Köse Mihail'in oğlu Mehmet Bey'i Vize'yi almak üzere görevlendirdi. İlk önce Pınarhisar'ı ardından da Vize'yi ele geçirdi, sonrasında Kırklareli üzerine yürüyüp bu şehri kuşattı. Padişahın da gelmesiyle şehir tamamen kısıpaca alındı. Özellikle Osmanlı sultanının da kuşatmaya katıldığını duyan Bizanslılar şehri teslim etmek zorunda kaldılar (1368). İstanbul'a yakın olmasıyla önem kazanan Vize'ye Şirmert Bey komutasındaki askerî birlik bırakıldı.

1369 yılında Sultan Murat, Çandarlı Kara Halil Hayreddin'i devletin en yüksek makamı olan sadrazam yaptı. Böylelikle Çandarlı, Sultan'ın en büyük yardımcısı oldu.

Sultan Murat buradaki işleri yoluna koyduktan sonra Bursa'ya geri döndü. Bizans İmparatoru Vize'ye saldırmak için fırsat kolluyordu. Hele kalede az sayıda Osmanlı askerinin olduğunu öğrenince cesaret bularak ilerledi.

Şirmert endişeliydi. Az sayıdaki askerle kaleyi koruyamazdı ama yine de

elinden geleni yapacak, saldıranları oyalayacaktı. Sultan'a çağrıda bulunarak yardıma gelmesini istedi. Bir yandan da askerine savaşa hazırlanmaları için ardı ardına talimatlarını sıralıyordu:

“Kale etrafındaki gözcüleri artırın.”

“Okçular surlardaki yerlerini alsınlar.”

“Onları oyalayıp zaman kazanmaya çalışacağız.”

“Sultanımız inşallah zamanında yetişir. Yoksa bu kadar kalabalık bir orduya karşı koymamız imkânsız.”

“Tek kişi kalana, oklarımız bitene, gücümüz tükenene, canımızı Allah'a verene kadar savaşacağız!”

Şirmert'in çağrısını alan Sultan Murat bu habere hiddetlendi:

– Tahminim doğru çıktı. İmparator Yuannis Paleolog fırsat bu fırsat diyerek Vize üzerine yürümekte. Orada az sayıda askerim var. Ona iyi bir ders vermek zamanı geldi. Derhâl ordu hazırlansın. En kısa sürede Rumeli'ye geçeceğiz.

Ordu hızla yol alarak Vize'ye doğru ilerlerken bir yandan da Lala Şahin Paşa'yı ve Evrenos Bey'i kendisiyle buluşmak üzere Malkara'ya çağırdı. Otağında onlarla konuşurken Sultan'ın öfkesi büyümüştü:

– Bizans İmparatoru karşımıza çıkmaktan çekinir ama Vize'ye saldırmak üzere. Şirmert'e yardım etmemiz gerek. Bu kadar büyük bir ordu ile İmparator'un üzerine yürümek bize yakışmaz. Kuvvetlerimizi böleceğiz. Lala Şahin Paşa sen Firecik'e gideceksin. Evrenos Bey sen Vize'ye yardıma gideceksin, ben de kalan askerlerimle İstanbul'a yürüyeceğim. Gazamız mübarek olsun.

– Âmin Sultan'ım.

Bizans İmparatoru son hazırlıklarını yaptı. Ordusunu kontrol ettikten sonra zırhlar içinde, atının üzerinde olduğu hâlde olanca gücüyle haykırdı:

“Saldırın!”

Bizans süvarileri birbiriyle yarış edercesine, yıldırım gibi kaleye geliyorlardı.

Şirmert surlardaki okçularına baktı, bekleyin işareti yaptı. Okçular gittikçe

yaklaşan, zırhlar içindeki süvarilerden tedirgin oluyorlar, sabırsızlanıyorlardı. Gözleri Şirmert'teydi. Süvarilerden gözlerini ayırmayan Komutan elini kaldırıp aşağıya indirirken haykırdı:

“Şimdi!”

Okçular yakın mesafeden nişan alıp oklarını attılar.

Yüzlerce, binlerce ok gökyüzünden süvarilerin üzerine yağmaya başlayınca birçok asker yaralandı. Bu atışlardan atlar da isabet aldı, acı içinde kişneyerek surların önünden uzaklaştılar. Zırhları delinen şövalyeler şaşkınlık içindeydi.

Şirmert, Bizans'ın bu ilk dalgasını kırınca derin bir soluk aldı. Gözlerini hummalı bir şekilde hazırlık yapan Bizans askerlerinden ayırmadan “Çok şükür ilk dalgayı atlattık. Bundan sonra ne olacak bakalım?” dedi.

– Bunlar ne yapıyorlar? Arkada bulunan mancınıkları öne doğru çıkarıyorlar. Eyvah, kaleye taş gülleleri atacaklar Onlara ne yapabiliriz ki?

Surlardaki askerlerine baktı. Oldukları yerde yeni bir saldırı dalgası bekliyorlardı. Sakindiler, kararlıydılar, burada çarpışarak can vermek için birbirlerine söz vermişlerdi. Şirmert sıkıntılı bir şekilde sakalını sıvaladı.

“Bunlardan nasıl korunabiliriz ki?..”

Endişesi büyüyordu. Taş gülleleri atmak için hazırlanan askerler aniden telaşlandı. Mancınıklar geri çekilmeye başlandı. Birlikler yavaş yavaş toparlanıyordu. Bu durumu anlayamayan Şirmert için için sevinirken,

– Demek ki takviye kuvvetlerimiz ya da Sultanımız yardıma geldi. Bunu haber alan Bizans ordusu da geri çekilmeye hazırlanıyor. Yaşasın kaleyi vermeyeceğiz, diyordu.

Askerler coşmuştu:

– Haydi gelin! Neden kaçıyorsunuz!

– Dövüşmeye yeni başlamıştık!

– Ne oldu, kaleyi alacaktınız!

– Sizi gidi fırsatçılar sizi.

–Osmanlı ordusunun gelişini duyunca nasıl da arkanıza bile bakmadan kaçıyorsunuz.

Az sonra Evrenos Bey surların önünden davudi sesiyle, beyaz atının üzerinden haykırdı:

– Bre Şirmert!

– Buyur Bey'im!

– Sıkıntıdaymışsın yetiştik.

– Hoş geldiniz, biz de onlara karşılama yaptık ama sizin geldiğinizi duyunca vuruşmaktan bizi mahrum ettiler.

– Kefereler!

İki komutan, candan iki dost kucaklaşırken Bizans ordusu hızla geri geri çekiliyor, atlarını dörtünale koşturuyordu.

Lala Şahin Paşa Firecik'i ele geçirince Sultan ile buluşmak üzere yola koyuldu. Osmanlı ordusunun bölgede olduğunu duyan Lüleburgaz Tekfuru korku içindeydi. Çok geçmeden akıncılar kale önünde belirince başına gelecekleri anladı. Evrenos Bey'in Vize'den Lüleburgaz'a doğru geldiği haberini alınca teslim olmaktan başka yapacağı bir şey kalmadı. Savaşmadan alınan kaleyi koruması için Osmanlı birliği bırakıldı. Lala Şahin Paşa, Sultan Murat ile buluşmak için kuzeybatıya yöneldi.

Sultan Murat ve Lala Şahin Paşa birlikleri ile İnceğiz'e yürüdü. Burasını kısa bir çarpışmadan sonra ele geçirdiler. Bölgede Polonya adında stratejik yönden önemli bir kale bulunmaktaydı. Kale eski olmasına rağmen tamir edilip sağlamlaştırılmıştı. Surları epey yüksekti. Sultan Murat bu kaleyi de ele geçirmek istedi. Ordu derhâl kaleyi kuşattı. “Teslim olun!” çağrısına oklarla karşılık verilince Sultan Murat:

– Günah bizden gitti. Kan akmasın, canlar yanmasın dedik ama kabul etmediler. Gayrı kendilerinin bileceği iş, dedi.

Osmanlı askerleri kaleye doğru saldırıya geçti. Küçük birliklerle başlayan

saldırılarına kale direniyordu. Birbiri ardına yiğitler surlarda gedikler açmak için uğraşıyorlar fakat başarılı olamıyorlardı. Sultan Murat kalenin fethi geciktiğinden burada oyalanmanın gereksiz olduğunu düşündü:

“Kaleyi ele geçirmeye uğraşmak boşuna zaman kaybı. Asıl fethedeceğimiz yerlere yönelmeliyiz. Belki de Allah kaleyi yıkar, benim de duam budur.”

İçindeki tedirginlik büyüyordu.

“Ben ki Sultan Murat’ım, büyük bir devletin sultanıyım. Gittiğim seferlerden başarısızlıkla dönmedim. Hiçbir seferimi yarıda bırakmadım. Bu kaleden ise eli boş dönüyorum. Üzülüyorum ama daha büyük hedeflere yönelmek istiyorum. O kale önünde daha fazla oyalanamazdım.” diye düşünerek atının üzerinde yol alıyordu.

Eli boş dönmek gururuna dokunuyor, kendine yakıştıramıyordu. “Allah’ım, sen o kalenin surlarını yık. Bize yardım et.” diye dua ederek oradan uzaklaşıp Karadeniz taraflarına yöneldi. Epey bir süre yol aldıktan sonra orduyla birlikte mola verildi. Sultan Murat büyük bir çınar ağacının altına oturdu. Ağacın dibindeki kaynaktan doya doya içip elini yüzünü yıkadı. Tam namaza durmak için seccadesini atın heybesinden almıştı ki ileriden tozu dumana katan bir atlının geldiğini gördü:

– Hayırdır inşallah. Bir ulak geliyor.

– Sultan’ım, Sultan’ım! Müjde, Polonya Kalesi’nin bir suru kendiliğinden yıkıldı. Kalenin ön duvarı tamamen savunmasız kaldı. Komutan’ım bu fırsatı değerlendirerek saldırmak istiyor.

– O zaman Lala Şahin Paşa yardıma gitsin, kaleyi fethetsinler.

– Ferman Sultan’ımındır.

Lala Şahin Paşa birlikleri ile kaleye doğru yola koyuldu. Akşamüzeri kalenin ele geçirildiği haberi ulaştırıldı. Sultan Murat şükretti:

“Allah’ım sana hamd olsun, bu seferden de elimiz boş dönmedik, bize fethi müyesser eyledin. Çok şükür.”

Kuşatmada yer alan askerler, kale surunun yıkılmasını Sultan'ın temiz kalbine, zengin gönlüne bağladılar. Bu yüzden altında oturduğu çınara “Güçlüçınar”, Polonya Kalesi'nin adını değiştirerek de “Allahyıkı” adını verdiler.

* * *

Sultan Murat Balkanlara kadar olan bölge içinde büyük bir hâkimiyet kurmuştu. Aklında hep batıya gitmek, Balkanları aşmak, Avrupa içlerine ulaşmak vardı. Bu düşünce ile fetihlerini gerçekleştiriyor, pek çok şehri, kaleyi ele geçiriyordu. Devleti büyütme, güçlü kılmak istiyordu. Bu yüzden Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa'ya gidebildiği kadar batıya gitmesini buyurdu.

Sultan Murat, Rumeli ve Balkanları iyi tanıyan Evrenos Bey'den Gümölcine'den ayrılarak Sadrazam'a yardım etmesini istedi. Kısa sürede yola çıkan Evrenos Bey birlikleri ile hızla yol kat ederek Kara Halil Hayreddin Paşa ile buluştu. Bu büyük ordu Rodop Dağları eteklerine doğru ilerleyip Kavala'yı kuşattı. Çok sağlam olan, iyi savunulan Kavala'yı ele geçirmek neredeyse imkânsızdı. Bu durumu gören Sadrazam ümidini kesmiş, kalenin fethedilemeyeceğine düşünmeye başlamıştı. Gittiği her seferden başarı ve zafer ile dönen Sultan'a ne diyecekti?

Surlardaki askerler, geri çekilen Osmanlı askerlerinin yeni bir saldırıda bulunup bulunmayacaklarını merak ediyorlardı.

Çandarlı, can sıkıntısıyla atından inip dalgın dalgın kalenin etrafını dolaşmaya başladı. Ara sıra dağ gibi duran surlara bakıyordu.

“Bu surları nasıl aşacağız? Kaleyi nasıl ele geçireceğiz?”

Az daha yürüdü. Ayağı bir taşla takıldı, yere düşüyordu ki son anda kendini toparladı.

“Hay Allah, az daha düşüyordum! O da ne! Büyük bir delik, acaba bu nedir?”

Bir insanın geçebileceği kadar geniş iki su kanalını gördü. “Eğer bu iki kanal kale içine gidiyorsa!..” diye aklından geçirdi. Heyecanlandı, atına atladı. Az ötedeki Evrenos Bey'e,

– Cevval iki yiğit ilerideki kanallara girsin, nereye uzandıklarını kontrol etsin. Kalenin içine gidiyorsa çok önemli bir yol bulduk demektir, dedi.

– Hemen baksınlar Paşa'm.

İki yiğit gösterilen su kanalından içeri girip sürünerek ilerledi. Az sonra kalenin meydanına yakın bir yere çıktılar. Kimseye görünmeden etrafı izleyip geri döndüler:

– Paşa'm su kanalları kale meydanının ortasına kadar gidiyor. Buradan ilerlemek mümkün. Gece yarısı kapıyı açabiliriz.

– Allah'a şükürler olsun.

– Çok şükür.

Merakla, sabırsızlıkla gecenin olmasını beklediler. Sonra iki yiğit tekrar su kanallarından içeri girip kalenin meydanına çıktı. Kimseye görünmeden kapıya yöneldiler. Buradaki nöbetçileri etkisiz hâle getirip kapıyı açtılar. Surların dibinde bekleyen Osmanlı askerleri kayaların üzerinden aşan coşkun sular gibi içeri girdiler. İçerideki askerlerle savaşarak kale kısa sürede alındı. Böylece Kavala da fethedildi.

Ordu bundan sonra Drama bölgesine yöneldi. Drama, Borla, İskeçe, Vardar Yenicesi ele geçirildi. Sıra Siroz'da idi. Siroz'u kuşatan Deli Balaban zor durumdaydı. Sırp kuvvetlerine karşı koymaya çalışıyor, bir adım dahi geri gitmiyor, askerlerinin önünde kendinden geçercesine savaşıyordu. Hem kılıç sallıyor hem de askerlerine ümit aşıyordu:

– Bir adım geri gitmek yok! Öleceğiz ama geri adım atmayacağız. Burasını Sırlardan alacağız. Dayanın yiğitlerim. Vurun, Allah aşkına! Bu kefereler kim olduğumuzu görsünler.

– Dayanın!

Çarpışma esnasında bir ok Deli Balaban'ın omzuna isabet etti, aldırmadı. Omzundaki oku kırarak yaralı hâlde çarpışmaya devam etti. Onun hâlini gören askerleri de şevke gelerek üstün bir gayretle Sırp askerleri ile boğaz boğaza,

göğüs göğüse çarpışıyordu. Deli Balaban askerine haykırıyordu:

– Çekilmek yok. Bu kale fethedilmeden geri dönmek yok, bunu bilersiniz. Arkasını döneni ilk önce ben vururum! Haydi aslanlarım! Haydi yiğitlerim!

Sırp ordusu yavaş yavaş gerilemeye başladı. Bu durum Osmanlı yiğitlerine daha da cesaret verdi. Saldırmaya devam ettiler. Kendilerinden çok üstün olan Sırp birlikleri artık geri çekiliyordu; askerler telaş içindeydi. Bir ara “Osmanlılara takviye kuvvet gelmiş.” diye çıkan söylenti askerleri etkilemiş telaş daha da artmıştı:

– Osmanlı kuvvetlerine takviye gelmiş. Kaçın!

– Canınızı kurtarın!

Bu söylentiler diğer askerlerin de cesaretini kırdı. Bunu fırsat bilen Deli Balaban askerleri ile kalenin dış burçlarına tırmanmaya başladı. Karşısına çıkan askerleri etkisiz hâle getiriyordu. Çok geçmeden kale fethedildi, ufukta büyük bir ordu gözüktü. Herkes meraklandı. Gelenler kimdi? Dost muydu, düşman mıydı? İyice yaklaşıncı bunun Sadrazam’ın komutasındaki ordu olduğu anlaşıldı, herkes sevindi:

– Bizim ordumuz geliyor!

– Biraz geç kaldılar.

– Koca bir orduyu yendik!

– Kaleyı fethettik!

Siroz ele geçirildikten sonra Dragi, Buğdan Kaleleri de teslim alındı. Öte yandan Rumeli’de kalmaya devam eden Lala Şahin Paşa ve Evrenos Bey de Karaferye’yi almışlardı (1373-74).

YENİ TEŞKİLATLAR VE BALKANLARA YENİ SEFERLER

Zeamet-Tımar Teşkilatları

Sultan Murat devleti yapılandırmak, yeni kurumlar oluşturmak amacındaydı. Bir yandan sınırları büyötmek için Balkanlara ve Avrupa'ya doğru akınlar düzenleyip hazırlanan Haçlı ordularını yenerken diğör yandan da devleti daha sağlam temeller üzerine oturtmak istiyordu. Bu yüzden de etrafındaki paşalarla, âlimlerle, bilginlerle, komutanlarla sık sık görüşüp fikir alışverişinde bulunuyordu. Daha önce esir alınanlardan yeniçeri ocağı oluşturmuştu. Başka bir ocak daha kurmayı düşünüyordu: sipahi ocağı. O zamana kadar süvari askerleri Müslömanlardan oluşmaktaydı. Bunların görevleri kendilerine ait sorumluluk alanlarının gelirini toplamaktı. Osmanlı süvarilerine verilecek arazilerin büyüğüne zeamet, küçüğüne tımar adı verildi. Sultan Murat, Timurtaş Paşa'nın önerisini kabul etti. Önerisine göre tımarlar süvari askerlerine bırakılacak, onların ölümü hâlinde de araziler çocuklarına geçecekti.

Tımar sahipleri doğan çocuklarını hemen sipahiliğö yazdırıp onları daha küçük iken disipline, askerliğö alıştırdılar. Böylece her bir sipahinin evinde âdeta askerî bir okul açıldı ve yurdun her yanına yayıldı. Savaş dışında sipahiler tarımla, diğör iş kollarıyla uğraşıyor, savaş zamanı ise kılıç kuşanarak sefere katılıyorlardı. Kısa süre içinde sipahi askerlerinin sayısı iki yüz elli bini bulmuştu.

Timurtaş Paşa zeamet ve tımandan başka “voynuk” adında başka bir ocak da meydana getirdi. Hristiyan gençlerinden oluşan bu ocak, ordunun her türlü hizmetini, yardımını görecekti.

Şehzade Beyazıt'ın Evlenmesi

Sultan Murat devletin sınırlarını seferlerle, savaşlarla, fetihlerle genişletmeye çalışırken barış yoluyla da sınırların genişleyeceğini düşünüyordu. Bunun için evlilik çağına gelmiş olan Şehzade

Beyazıt'ı (Yıldırım) Germiyanoglu Ali Bey'in kızı Devletşah Hatun'la evlendirmeyi düşünüyordu. Bu konuyu Ali Bey'e açıp onun da oluru alınınca Bursa'da büyük bir düğün yapılması kararlaştırıldı. Karamanoğlu'na, Hamidoğlu'na, Menteşeoğlu'na, Saruhanoglu'na, İsfenderiyer'e, Mısır Sultanı'na elçiler gönderilip düğüne davet edildi. Düğünle birlikte Germiyanogulları Osmanlı Devleti'ne akrabalık yoluyla bağlandı. Kütahya, Emed, Tavşanlı ve Simav çeyiz olarak onlara verildi. Ayrıca daha sonra Hamidoğlu'ndan da seksen bin altın karşılığında Akşehir, Yalvaç, Beyşehir, Seydişehir, Karaağaç alındı.

Germiyanoglu Ali Bey, Karamanoğlu'na karşı Orhan Gazi döneminde

himaye edilerek desteklemişti. Böylece beyliğini devam ettirme fırsatını bulabilmişti. Sultan Murat'ın tahta geçmesiyle birlikte daha bağımsız bir siyaset izlemeye, Karamanoğlu'na yaklaşmaya başlamıştı. Ali Bey, Sultan Murat Balkanlarda fetihlere girişerek hem sınırlarını genişletip hem de devleti disiplin ve düzen altına alınca tekrar Osmanlı Devleti'ne yakın olmak istemişti.

Arnavutluk Seferi

Sultan Murat'ın başlıca hedeflerinden biri de Arnavutluk'tu. Denize kıyısı olan, Adriyatik'e açılan bu yer fethedilirse denizlerden yararlanılabilirdi. Balkanların içlerine ilerlenmişti, şimdi de Adriyatik kıyılarına inilmeliydi. Lala Şahin Paşa'nın ölümünden sonra yerine atadığı Timurtaş Paşa'yı bu bölgelere sefer düzenlemekle görevlendirmek için huzuruna çağırttı. Ona şöyle dedi:

– Paşa'm, Balkanlarda fethettiğimiz bölgeleri güven altına alabilmek, denizlerden yararlanabilmek için Arnavutluk'u fethetmemiz gerekir. Hatta oradan daha batıya gidilerek Selanik gibi önemli bir merkez de ele geçirilirse âlâ olur. Sen orduyla Arnavutluk'a sefer düzenle. Denize kadar ulaşabilir misin bilemem ama buna gayret et. Halka eziyet edilmesin, kötü davranılmasın. Biz Müslümanlar herkese iyi davranmakla mükellefiz. Askerler ganimetten ziyade gaza niyetiyle savaşsınlar. Anadolu'da huzuru, birliği, dirliği sağlamış; Karamanoğlu belasını da defetmiş iken Arnavutluk'a ilerlemenin tam zamanıdır. Şunu da iyi biliyoruz ki Balkan Devletleri her fırsatta bir araya gelip bize karşı koymak için her fırsatı değerlendirecektir. Bu yüzden Anadolu'yu ve Balkanları aynı anda gözetlemeli, kollamalıyız. Balkanlara gittiğimizde de Anadolu'daki beyliklerin bize karşı kurduğu tuzaklara, pusulara dikkat etmeliyiz. Bunu aklımızdan çıkarmayalım.

– Haklısınız Sultan'ım. Anadolu'da sular durulmuşken Arnavutluk'a sefere çıkmanın zamanıdır. Hazırlıklarımı bitirir bitirmez derhâl yola çıkarız.

– İyi olur Paşa'm. Devletimizin geleceği için Balkanlarda kurulacak ittifakları bozmak ve bize karşı birleşen Haçlı ordusunu da yenmek gerekli. Bunu bilerek

hazırlanmalıyız.

– Hakkınız var.

– Yolunuz açık, Allah yardımcınız olsun. Müjdeli haberlerini bekliyorum. Size dua edeceğim.

– Eyvallah Sultan'ım.

Timurtaş Paşa huzurdan çıktıktan sonra ordusundaki komutanları ve beyleriyle bir araya geldi. Onlara çıkacakları seferi ayrıntılarıyla anlatıp kısa sürede hazırlanılmasını istedi. Sonra ordu Balkanlara doğru yola çıktı. İstikâmet Arnavutluk'tu. Ordunun geçeceği güzergâh çok önceden belirlendiği için menzil teşkilatı kurulmuştu. Köprüler tamir ediliyor, yenileri inşa ediliyor, yollar düzeltiliyordu. Ayrıca ordunun dinleneceği menzil bölgelerinde askerlere yiyecek, hayvanlara yem, ot biriktirilip hazır ediliyordu. Asker geldiğinde her şeyi hazır buluyor, dinlendikten sonra da hemen yola koyuluyordu. Bölgedeki yeni kurulan zeamet ve tımarlardan askerler orduya katılıyor, Arnavutluk'a doğru yaklaştıkça ordunun mevcudiyeti artıyordu.

Timurtaş Paşa ilk önce Pirlepe'ye yöneldi. Burayı fethetmek sonra da Karlı'ya, İştîp taraflarına yürümek niyetindeydi. Yaklaşık otuz bin kişilik orduyla Pirlepe'yi kuşattı. Şehrin teslim edilmesini istedi. İsteği reddedilince savaş başladı. Kısa süren çarpışmalardan ardından şehir ele geçirildi. Buraya bir kadı tayin edildi, güvenliği sağlamak için askerî birlik bırakıldı. Paşa bu kez Karlı'ya yöneldi. Karlı da teslim olunca vakit kaybetmeden İştîp'e ulaştı. Orayı da fethetti. Geniş bir bölgeyi ele geçiren Timurtaş Paşa, Sultan liman şehri olan Selanik üzerine yürümesini istediğinden güneye doğru harekete geçti. Osmanlı ordusu kara ordusuydu. Ancak denizlerden de yararlanılmalı, donanma olmalıydı. Bu yüzden tez elden hazırlıklara başlanılmalıydı.

Timurtaş Paşa, Selanik'e yaklaştı. Şehrin bulunduğu geniş bir arazide kontrolü ele geçirdi. Direnen Selanik Kalesi'ni düşürmek mümkün olmadığından şehri ele geçirmek için ısrar etmekte fayda görmedi. Bölgede kontrolü sağlamak amacıyla

keşif birlikleri bıraktı. Tekrar kuzeye dönerek Balkan içlerine olan seferlerine devam etti. Arnavutluk'un, Bosna'nın pek çok yerini ele geçirerek vergiye bağladı. Daha sonra Hersek hanlarına da boyun eğdirdi. 1383-84 yılında Rumeli'nin, Balkanların, Sırbistan'ın neredeyse tamamı fethedilmişti. Devlet büyüdükçe Balkanlardayken Anadolu'da, Anadolu'dayken de Balkanlarda çeşitli sıkıntılar isyanlar ve savaş hazırlıkları yapılıyordu.

Şehzade Savcı Bey'in İsyanı

Sultan bahar geldiğinde yeni bir sefere hazırlandı. Şehzade Beyazıt'ı Karamanoğlu'na karşı memleketi korumak için Kütahya'ya, Şehzade Yakup'u da Karesi'ye göndermişti. Bursa'da da yerine Savcı Bey'i vekil bırakmıştı. Şehzadelerinin emrine askerî kuvvetler vermiş, kendisi de ordusuyla Rumeli'ye geçmek üzere yola çıkmıştı ama içi rahat değildi. Bu yüzden Beyazıt'a kardeşi Yakup'a ulaştırması için bir mektup göndermiş kendisini de sıkı sıkıya tembihlemişti:

– Yakup, Bursa'daki Savcı Bey'e dikkat etsin, tedbirli olsun, diyerek huzurun ve güvenliğin sürmesi için gerekeni yapmasını istemişti.

Şehzade Beyazıt babasına, kardeşlerinin verilen görevin gereğini yapmakta olduğu haberini gönderdi. Ayrıca Bursa Kadısı'nın Savcı Bey hakkında gönderdiği bilgiyi de babasına ulaştırdı. Buna göre kardeşi yönetim işlerine müdahale ediyor, kendi başına davranıyordu.

Öte yandan Bizans İmparatoru Yuannis Paleolog, Osmanlı Devleti'nin özellikle Rumeli'de kendini daima sıkıştırması ve Anadolu'da birliği sağlaması üzerine kara kara düşünmeye başlamıştı. Osmanlı Devleti ile nasıl baş edecekti? Fethettikleri topraklardan Osmanlıları tek başına atamazdı. Çareler düşünmeye başlayan İmparator'un Roma'daki Katolik devlete başvurmaktan başka yapacağı bir şey kalmamıştı. Katolik ve Ortodoks kiliseler arasındaki çekişmelerin, anlaşmazlıkların da ortadan kalkması lazımdı. İmparator en sonunda Roma'ya giderek bu konuları Papa ile konuşmaya karar verdi.

Bizans İmparatoru Yuannis Paleolog yola revan oldu. Yerine büyük oğlu Andronikos'u bıraktı. Bir süre sonra Papa'nın huzuruna çıktı. Kendisine şu teklifi yaptı:

– Efendim yanı başımızda Osmanlı Devleti her zaman topraklarını büyötmekte, sınırlarımıza akınlar düzenlemekte. Her geçen gün güçlenmekte. Bu devlet ile Bizans'ın tek başına mücadelesi çok zor. Eğer bana yardım ederseniz, hele kiliseler arasındaki anlaşmazlığın giderilmesini sağlarsanız Osmanlı Devleti'ne karşı daha güçlü oluruz. Yine büyük ordular meydana getirebiliriz. Osmanlılara karşı çıkabiliriz. Osmanlı böyle büyümeye, ilerlemeye devam ederse Balkanlar hatta Avrupa bile tehlike altında olacaktır. Tabii tehlikeye en çok ben maruz kalıyorum. Bunun için bana yardım etmenizi rica ediyorum. Yardım yapılırsa Katolik olmaya razıyım. Katolik devletler güçlerini birleştirmelidir.

– Benden ne istiyorsunuz İmparator?

– Efendim ilk etapta 1.500 süvari, 1.000 okçu, 15 gemi...

– Ha ha ha... Bunlarla mı Osmanlı'ya karşı çıkacaksın? Böyle düşünüyorsan aldanıyorsun.

– Hayır, başa çıkamayacağımı biliyorum. Ancak Katolik devletlerle birlikte hareket edersek güç birliği yaparsak...

– Bu konuda söz veremem. Diğer devlet başkanları ile görüşmem gerekli. Sen de görüşebilirsin.

– Görüşürüm elbette fakat özellikle sizin yardımınızı rica ediyorum.

– Ben elimden geleni yaparım ama size yardım edebilirler mi bilemem!

İmparator'un, Papa'ya ve Katolik devletlere yaptığı çağrı cevapsız kaldı. Büyük hayal kırıklığına uğrayan İmparator artık Roma'da beklemenin bir faydası olmadığını anladı. Memleketine dönmeliydi. Roma'dan Venedik'e geçtiğinde başka bir sıkıntı ile karşılaştı. Daha önce borç aldığı Venedikli tüccarlar bir araya gelip ısrarla İmparator'dan borçlarının ödenmesini istediler.

İmparator ödeyeceğini belirttiyse de tüccarları inandıramadı. Teminat

verilinceye ya da borçlar ödeninceye kadar kendisini Venedik'te tutacaklarını bildirince Yuannis Paleolog büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Hâlbuki bu seyahate çıkarken ümitliydi. Neler ummuş, neler bulmuştu. Çaresizdi, ne yapması geldiğini düşünürken oğluna bir mektup yazdı. Mektubunda söz konusu borçların ödenebilmesi için gerekirse kilisenin mallarına el konularak para toplamasını, acele etmesini istedi. Babasının isteği kendisine oluşan oğul Andronikos, kılını bile kıpırdatmadı. Bir süre daha Venedik'te bekleyen İmparator memleketine dönerse borçlarını ödemek için elinden geleni yapacağını bildirdi. Serbest bırakıldı. Onun teşebbüsünü Sultan Murat haber almıştı. İmparator onu nasıl ikna edecekti? Bunun için de üçüncü oğlu Todorî'yi rehine olarak Sultan Murat'a gönderdi. Tahtına göz diken diğer oğluyla baş etmeliydi, oğlu tahtı babasına bırakmak niyetinde değildi. Üstelik şehzade Savcı Bey'le birlikte hareket etmiş, taht kavgası başlatmıştı.

Bursa'da bulunan Şehzade Savcı Bey de babasına isyan etmiş, hazineye el koymuş, hutbeyi de kendi adına okutmuştu.

Edirne'deki Sultan bütün olan bitenden haberdardı. Yine de habersizmiş gibi göründü, oğlunu şüphelendirmek istemedi. Biga'ya avlanmaya gideceğini Şehzade'nin de oraya gelmesini tembihledi. Savcı Bey davetin kendisini ele geçirmek için hazırlanmış bir oyun olduğunu anladı. Etrafta ne kadar başıbozuk varsa yanına toplayıp tahtı korumak istedi. Topladıklarıyla yola çıktı. İki ordu Kete civarında karşılaştı. Sultan Murat'ın komuta ettiği ordu öyle tecrübeliydi ki kısa sürede Savcı Bey'in başıbozuklardan ibaret, tecrübesiz, düzensiz ordusunu yendi. Sultan Murat huzuruna getirilen oğlunu affetmeye hazırды, ona nasihat etti:

– Ben seferdeyken neden isyan ettin? Senin Karamanoğlu Alaaddin Ali'den ne farkın kaldı? Ne cüretle hazineye el koydun, kendi adına hutbe okutmanın ne anlama geldiğini bilmez misin?

– Bilirim.

- Peki, neden böyle davrandın? Taht için savaşı göze aldın, babana isyan ettin!
- Sultan olmak istiyorum.
- Ben tahtta iken mi?
- Evet, bunun için fırsatı değerlendirmem lazımdı.
- Bak evladım, benden af dilersen, bir daha isyan etmeyeceğine söz verirsen seni bağışlarım, affederim.
- Hayır. Af dilemem! Sultan ben olmalıyım!
- Yıkıl karşımdan! Gözüm seni görmesin!

Sultan Murat, İmparator Yuannis Paleolog’a mektup yollayarak oğlunun yaptıklarını, onu cezalandırdığını anlattı.

Sultan Murat’ın öfkesinden üzerine yürüyeceğini düşünen İmparator da oğlunun yaptığını tasvip etmediğini, gerekeni yapacağını belirtti. O da oğlunu etkisiz hâle getirerek tekrar tahta geçti.

Selanik’in Fethi

Bizans İmparatoru Yuannis Paleolog’un oğlu Manuel, Selanik’te bulunuyor, şehri ve yakın bölgesini yönetiyordu. İleride tahta geçmek istiyordu. Kardeşi Andronikos’un başına gelenleri duymuş, üzülmüştü. Bir üzüntüsü daha vardı, Selanik’in Osmanlılara verilmesini kabul edemiyordu. Çaresiz kalan babasının kendini affettirmek için şehri Sultan Murat’a verdiğini düşünüyordu. O burayı Osmanlı Devleti’ne bırakmak niyetinde değildi. Hatta yönetime talip olmak için her şeyi göze alıyordu. Selanik’te hazırladığı bir ordu ile Osmanlı yönetimindeki Siroz’u almak istiyordu. Hızla hareket ederek Selanik Kalesi’ni ele geçirdi.

Bu harekât Sultan Murat’ı şaşırttı. İmparator’un yakın gelecekte kendisine karşı böyle bir saldırıda bulunamayacağını düşünüyordu. Saldırıyı oğlunun yaptığını duyunca,

- İmparator oğluna sahip çıkamadı. Otoritesini kabul ettiremedi. Onun bu saldırıda bir suçunun olmadığını biliyorum. Ancak benim sınırlarıma, kalelerime saldırılmasına tahammül edemem. Derhâl gereği yapılsın, diyerek Sadrazam

Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa'yı Siroz'a gönderdi.

Manuel Paleolog Osmanlı ordusunun üzerine geldiğini duyunca ne yapacağını bilemedi. Beklemenin bir faydası olmadığını anlayarak Siroz'u terk edip komutanlarıyla birlikte İstanbul'a gitmek zorunda kaldı.

Babasının huzuruna çıkarak kendisini korumasını istedi. İmparator ise,

– Oğlum, ben Sultan Murat ile bir anlaşma yapmıştım. Sen neyine güvenerek saldırıda bulundun? Böyle bir imkân olsa ben kendim saldırırdım. Görüyorsun ki Katolik devletler birlik olamadı, Osmanlı'ya karşı çıkamadı, sen mi çıkacaksın? Seni korursam Sultan Murat beni affetmez. Başının çaresine bak, dedi.

Bunun üzerine Manuel, Cenevizlilere sığınmak istedi. Sultan Murat'tan çekinen Cenevizliler de kendisini koruyamayacaklarını bildirince tamamen çaresiz kaldı. Başına buyruk davranmanın cezasını çekiyordu. Sultan Murat'ın huzuruna çıkmaktan başka çaresi kalmamıştı. İstemeyerek de olsa af diledi, elini öptü.

Karşısında mahcup ve üzgün duran gence bakan Sultan Murat:

– Gençsin. Tecrübesizsin... Bir başına hareket ediyorsun. Tahta çıkmaya kalkıyorsun. Başını derde sokuyor, canını tehlikeye atıyorsun. Biz büyükler affedebiliriz ama bir daha yapmamak şartıyla... Yoksa acımam. Şimdi babanın yanına git. Ona dert olma, destek ol. Diyeceklerim bu kadar!

– Sağ olun.

Manuel, saygıyla eğilerek huzurdan ayrıldığında derin bir nefes aldı. Hiç vakit kaybetmeden yola çıktı.

Kara Halil Hayreddin Paşa Selanik'i kolayca tekrar ele geçirip Sultan'a kontrolün ellerinde olduğunu haber verdi.

KARAMANOĞLU'NUN OYUNU VE BULGARİSTAN'IN FETHİ

Sultan Murat'ın Balkanlarda ve Avrupa'da ilerlemek düşüncesini iyi bilen komutanları 1382 yılında Manastır ve Pirlepe'yi hâkimiyet altına aldı. Arnavutluk ve Kuzey Epir'e ardı ardına akınlarda bulunuldu. 1385'te Ohri, uzun bir direnişten sonra da Sofya ele geçirildi.

Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey 1385'te Sultan Murat'ın kızı Nefise ile evlenmek istediğini belirtti. Sultan, Kara Halil Hayreddin Paşa'yı; Karamanoğlu da Şeyhülislam Muslihiddin Efendi'yi vekil tayin etti. Ramazan ayı sonunda nikâh kıyıldı. Sultan çeyiz olarak Akşehir, Ilgın, Aksaray'ı Karamanoğlu'na verdi.

Sultan Murat bu şekilde Alaaddin Ali Bey ile dostane geçinmek ve Anadolu'da huzuru sağlamak istemişti. Ancak Alaaddin Ali Bey, kısa bir süre sonra Osmanlı aleyhinde çalışmalara başladı. Sultan Murat'ın Balkanlarda olmasından yararlanarak, Bosna Kralı ile ittifak yapıp Beyşehir'i ve yakın bölgesini işgal etti (1386).

Sultan, Edirne'ye döndüğünde damadının kendi topraklarına saldırdığını duyunca hem şaşırды hem de çok öfkелendi. Devletin ileri gelenlerini bir araya toplayıp onlara şöyle dedi:

– Şu ahmağın yaptığı zalimliklerine bakın. Ben Allah rızası için düşmanla çarpışırken onun yaptığına ne demeli! Ben kefere üzerine yürürken o Müslümanlara karşı yürüyüp topraklarıma saldırıyor. Alaaddin Ali Bey'e nasıl davranmalıyız? Beni kefere ile mücadeleden alıkoyuyor. Kılıcımızı Müslümanlara indirmek istemiyoruz ama o bize saldırıyor. Şurası da gayet iyi anlaşıldı ki Karamanoğlu belasını ortadan kaldırıp Anadolu'da huzuru sağlamadan Balkanlarda bize rahat yok. Bursa'ya dönüp orduyu hazırlarken Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa da kuvvetlerini hazırlayıp tez gelsin.

Orada bulunanlar Karamanoğlu üzerine yürünmesini haklı buldular.

Sultan Murat'ın hazırlıklarını duyan Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey barış yapmak için elçisini Bursa'ya yolladı. Elçi barış teklinde bulundu.

Sultan Murat:

– Size karşı kusurumuz yokken yokluğumuzu fırsat bilip ÷lkeme saldırarak verdiği sözü bozmuş olmuyor mu? İyilik ettik, köt÷lük gördük. Onun sözüne neden inanayım? Aynı köt÷lükleri yapmayacağı ne malum?

Bu sözler üzerine Murat'ın kararlı olduğunu gören elçi:

– Askerin kadar askerimiz vardır. Eğer bizimle barışırsanız barışırız. Savaşmak yolunu tercih ederseniz savaşırız. Derde dert, ölüme ölüm ile cevap veririz.

Sultan Murat hiddetlendi:

– Bre zalim! Ben gaza etmek istiyorum, siz beni bundan mahrum ediyorsunuz. Kötülük yapıyorsunuz! Bey’inin sözüne güvenilmeyeceği belli oldu. Bölgeye huzur getirmeden sefere gidemem, gaza edemem. Savaşa hazır olun!

Sultan Murat Anadolu’nun dirliğini, düzenini, huzurunu sağlamak için Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey’le karşılaşmak zorunda olduğunu biliyordu. Aslında o Müslüman olan beylik ile savaşmak istememişti fakat yapacağı başka bir şey kalmamıştı. Bursa’dan yola çıkıp Konya’ya doğru yol alırken Beylerbeyi Timurtaş’ın da orduyla birlikte geldiğinin haberini aldı. İki ordu birleşip Konya’ya yürüdü.

Osmanlı ordusunun toplamı yetmiş bini buldu. Orduda Bizans ve Sırp askerleri yer alırken Candaroğlu da asker göndermişti.

Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey de her yerden asker topladı, ordusunu Murat’ın ordusuna karşı kuvvetlendirdi. Son gönderilen askerlerle birlikte Osmanlı ordusundan daha kuvvetli hâle geldi. Bu durumda gurura kapıldı, kolayca galip geleceğini zannetti. Turgut, Varsak, Bayburt Türkmenlerinin oluşturduğu ordusunda, Tebrek, Samagar, Çaygazan, Barımbay gibi Moğol birlikleri de bulunuyordu.

Osmanlı ordusu, Karaman ordusuna bir menzil kadar yaklaşıncaya savaş düzenine geçti. Şehzade Yakup Çelebi, Anadolu askerleriyle ordunun sağ kanadında, Şehzade Beyazıt Rumeli birlikleriyle sol kanatta yer alırken Yeniçeri ve Azeplerle birlikte Sultan Murat merkezde yer aldı. Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa ise emrindeki askerlerle kanatlara ve merkeze yardımcı olacak, onları takviye edecekti.

Sabah olduğunda Konya ovası yüz binlerce askerle dolmuştu. Atlar kişniyor, askerler, komutanlar bağırıyor, emir veriyorlardı. Davullar çalınarak askerler gayrete getiriliyordu. İki ordu da savaş düzenini tamamlayınca ilk önce süvariler harekete geçti. Her iki ordunun birlikleri birbirine doğru yıldırım hızıyla geliyor, atlar hızla koşarken yer titriyor, askerlerin haykırıları göğe yükseliyordu:

- Saldıralım! Osmanlılara dersini verelim!
- Onları yenelim!
- Kim kuvvetliymiş gösterelim.
- Sultan Murat ağır bir yenilgi alacak!
- Hücuum!

Buna karşılık Osmanlı askerleri de kendilerine doğru iyice yaklaşan Karamanlılara şunları söylüyorlardı:

- Demek bize kötülük yaparsınız ha!
- Kefere ile savaşmak yerine Müslümanlara saldırırsınız! İyiliğe kötülük ile mukabele edersiniz!
- Sözüünüzde durmaz, bize savaş açarsınız.
- Şimdi her şey belli olacak, haklı olan kazanacak!
- Haydi aslanlarım, yiğitlerim gayret!
- Elinizden geleni ardınıza komayın.
- Saldırın!

Kılıç sesleri, yaralıların feryatlarına karışıyordu. Gürzler, kargılar savruluyordu. İki ordunun okçuları hiç durmadan ok atıyorlardı. Uzun zamandan beri seferden sefere giden Osmanlı ordusunun savaş tecrübesi hemen belli oluyordu.

Çarpışmalar sürüp giderken Şehzade Beyazıt nerede sıkıntı varsa yıldırım gibi oraya yöneliyor, askerleriyle birlikte savaşıyordu. Özellikle Tatar ve Varsak birliklerini dağıtmıştı. Onun emrinde çarpışan Firuz Bey, Hace Bey, Kutluca Bey, Evren Bey, Saruca Paşa, Müstecep Subaşı büyük yararlılıklar gösteriyor, Karaman askerine fırsat vermiyorlardı. Aynı şekilde Şehzade Yakup Çelebi, Sultan Murat ta çarpışıyorlardı. Savaşın gidişatını izleyen Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa daha fazla birliklerini tutmanın gereği olmadığını düşünerek bütün askerleriyle Karamanoğlu ordusuna yüklendi. Takviye kuvvetle Osmanlılar savaş alanında üstünlüğü ele geçirdi. Üstünlüğünü kaybettiğini

anlayan Alaaddin Ali Bey canını kurtarmak için Konya Kalesi'ne kaçtı. Onun beyleri, komutanları ise artık savaşmanın anlamı olmadığını düşünerek teslim oldular. Karaman ordusunun bütün silahları, eşyaları, malzemeleri, yiyecekleri Osmanlı ordusunun eline geçti.

Sultan Murat ele geçirilen ganimetlerini komutanları ve askerleri arasına adaletli şekilde paylaştırdı. O gün herkesin dikkatini çeken biri vardı: Şehzade Beyazıt. Her yere yıldırım hızıyla yetişmesi, hızlı dövüşmesi pek çok kişinin, komutanın, beyin dikkatini çekmişti. Ona bu savaştan sonra “Yıldırım” adını verdiler: Şehzade Yıldırım Beyazıt...

Savaşın ardından ordu Konya'ya yürüdü. Halka iyi davranıldı. Kötü davranan, saldıran olursa idam edilecekti.

Sırp askerlerden bazıları halkın mallarını yağma etmeye kalkınca yakalanıp herkesin gözü önünde cezalandırıldılar.

Dehşete düşen Alaaddin Ali ne yapacağını şaşırmişti. En son çare olarak karısını Murat'a göndererek aman diledi. Sultan, kızının dileğini kabul etti. Alaaddin Ali'yi bir kez daha affetti.

Sultan Murat ne zamandan beri ziyaret etmek istediği Hz. Mevlana'nın türbesine gidip dua etti. O günden sonra kendisine “Hüdavandigar” denmeye başlandı.

* * *

Osmanlı ordusu Konya'dan Bursa'ya doğru yolu çıktığında bazı komutanlar ve beyler Sultan Murat'ın huzuruna çıkıp,

– Sultan'ım! Hamidoğlu, Karaman Beyi ile birlik oldu. Gizli anlaşmaları var. Daha önce bize sattığı kaleleri Karamanoğlu'nun işgal etmesi onun yüzünden. Şu anda seferde iken altınla satın aldığımız kaleleri hemen geri alalım hem de Hamidoğlu'nun üzerine yürüyelim, dediler.

Bu sözleri dinleyen Murat, kimsenin beklemediği şekilde konuştu:

– Onun elinde iki kale, kasaba kaldı. Biri Antalya diğeri de Korkuteli... Bu

hâlde iken ona sefer düzenlemek bize yakışmaz. Şahin sivrisinekle uğraşır mı? Bırakalım o doğru yolu bulsun. Bize karşı oyun ederse o zaman üstüne gideriz, diyerek Hamidoğlu Hüseyin Bey üzerine yürümeyi reddetti.

Ordu Kütahya üzerinden Bursa'ya yöneldi. Sultan Murat bütün askerleri, komutanları ve şehzadeleriyle gurur duyuyordu.

İlk Mağlubiyet

Sultan, Bursa'dayken Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa'yı huzuruna davet ederek kendisine şöyle dedi:

– Paşam! Balkanlarda karışıklık çıkma ihtimali yüksek. Sen onlara aman verme. Balkanlar bizim için çok önemli. Orada huzur olmalı ki bizler de Avrupa içlerine ilerleyebilelim.

– Ferman Sultan'ımındır, diyen Timurtaş Paşa Balkanlara doğru birlikleriyle yola çıktı.

1387 yılında Bosna'ya yaklaşırken Morova Nehri'nin bir kolu olan Topliça çayı vadisindeki Ploşnik Boğazı'nda Bosna Kralı Tavatko ile Sırp Kralı Lazar Grebliyaviç askerlerini birleştirmişti. Bu çaydaki dar bir boğazdan geçecek olan Timurtaş Paşa'nın ordusunu pusuya düşürmek üzere tertibat almışlar, ona göre düzen kurmuşlardı. Pusudan habersiz şekilde vadide ilerleyen Timurtaş Paşa'nın komuta ettiği ordu yirmi bin kişi iken Bosna Kralı ile Sırp Kralı'nın ordusu otuz binin üzerindeydi. Büyük fırsat yakalayan Sırplar, Osmanlı askerlerine saldırmak için sabırsızlanıyorlardı. Darboğaza girdiklerinde hücumla geçtiler. Akşama kadar çarpışmalar sürdü. Timurtaş Paşa'nın akıncılarından pek çoğu şehit oldu. Ordu boğazdan çıkmayı başardıysa da pusu sebebiyle birlikler çok kayıp verdi.

Bulgaristan'ın Fethi

Sultan Murat şehzadelerin oğulları için sünnet şölenleri düzenledi. Bizans İmparatoru'nun büyük kızını da kendine eş olarak istedi. İmparator kabul etti ve Sultan Murat Yenişehir'de düğün hazırlıklarına başladı. Komutanlarına haber yollayarak Yenişehir'e gelmelerini istedi. Komşu ülkelere, beyliklere davetiyeler

gönderdi. Özellikle Bulgar Kralı Ivan Şişman'ın nasıl hareket edeceğini merak ediyordu. Çünkü Kral gizli ittifak çalışmaları yürütüyor, Sultan Murat'ın haberinin olmasını istemediğinden Osmanlı'nın himayesinden çıkmamış gibi davranıyordu. Balkanlarda çok iyi bir haber alma ağı kuran Hüdavendigâr, Bulgar Kralı'nın gizli birtakım çalışmalar yaptığını, Sırp ve Bosna Kralları ile gizlice görüşmelerine devam ettiğini öğrenince öfkeleni. Söz konusu haberlerin doğrulanması gerektiğine inandığından Bulgar Kralı'nı Bursa'ya davet etmişti. Bakalım düğüne gelecek miydi?

Sultan bir yandan düğün hazırlıklarını yaparken diğer yandan bu konu üzerinde düşünüyor, kesin bir karara varmak istiyordu.

“Çok yakında ak koyun mu, kara koyun mu belli olacak Ivan Şişman. O zaman kimin yanında yer aldığını anlayacağım. Benim himayemde, benimle beraber misin yoksa yeni Haçlı oluşumunun içinde misin? Az kaldı. Kaderini belirleyeceğiz.”

1387 yılında Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa ölünce yerine oğlu Ali Paşa sadrazam oldu. Babasının bıraktığı yerden göreve başladı. Bulgar Kralı, karşısındaki Sultan'ın ulağına bakıyordu. Elindeki davetiyeyi Kral'a uzatan ulak oradan ayrıldı. Kral Ivan Şişman ise tuttuğu fermanla kendini zorda bırakacak bir haber olduğunu biliyordu. İçinden çıkan yazıyı tercümanına okuttu:

– Efendim, Sultan Murat, Bizans İmparatoru'nun kızıyla evleneceği, torunlarını sünnet ettireceği düğüne sizi de davet ediyor, dediğinde Kral kızardı, öfkeleni.

Oturduğu yerden kalktı:

“Kahretsin, biliyordum! Sultan, Sırplarla ve Bosnalılarla birlikte hareket ettiğimi öğrenmiş olmalı. Oraya gidersem onu belki inandırabilirim ama ya ‘Neden bana karşı hareket ediyorsun?’ diye sorarsa ne diyeceğim? En iyisi düğüne gitmemek ama Sultan'la emir aldığım zaman yerine getireceğim diye anlaşılmıştım. Bu şekilde anlaşma da bozuluyor. Sultan da elinden geleni

yapacaktır.”

Düğün günü geldiğinde Anadolu’da bulunan bazı beyler, hükümdarlar davete icabet etti, Bulgar Kralı Ivan Şişman ise gelmedi. Düğünden hemen sonra Sultan Murat 1388 yılı baharında Sadrazam Ali Paşa’yı huzuruna davet etti. Ona şöyle dedi:

– Bulgar Kralı ile yaptığımız anlaşma bozuldu. Bize karşı birtakım çalışmalar ve entrikalar içinde olduğu belli oldu. O fesat yuvasını dağıtıp orada tam bir hâkimiyet kurmak zamanı geldi. Hemen orduyu hazır et, sefere çık. Müjdeli haberlerini bekleyeceğim.

Ali Paşa otuz bin kişilik bir ordu ile Balkanlara doğru sefere çıktı. Gelibolu’dan karşıya geçince Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa’nın oğlu Yahşi Bey de beş bin kişilik bir kuvvetle katılınca Ali Paşa’nın morali yükseldi.

Ordu günlerce yol aldıktan sonra Bulgaristan bölgesine gelince Sadrazam Ali Paşa, Pravadin’i ele geçirmesi için Yahşi Bey’i öncü yaptı. Yahşi Bey emrindeki birliklerle hızla yol aldı. Bulgarların takviye almasını önlemek istiyordu. Çünkü Sırp ve Bosnalılar yardıma gelebilirdi.

Önceleri ele geçirilmek istenen kaleler kuşatılır, ardından “Teslim ol!” çağrısı yapılır, çağrıya verilen cevap göre saldırıya geçilir ya da kuşatma uzatılıp teslim olunması beklenirdi. Yahşi Bey hem sabırsızdı hem de kendine ve birliklerine çok güveniyordu. “Kaleyi kuşatıp zaman kaybetmek yerine hızla saldırıp ele geçiremez miyiz?” diye düşünüyordu. Kale etrafında keşif yaptırarak mevcut durumu bütün ayrıntılarıyla öğrendi.

Gelecek yardımları önlemek için nöbetçiler bıraktı. Kaleye yaklaşmaya başladı. Gün boyu surları inceledi. Düşündü, taşındı, saldırarak kaleyi ele geçirebileceğine inandı. Gündüz değil, gece hareket edeceklerdi.

Yahşi Bey komutanlarına,

– Bana gözü pek, maharetli askerlerden bir bölük oluşturun, diye emir verdi.

Seçilen askerleri huzuruna çağırdı:

– Askerlerim! Bu kaleyi ele geçirmek mümkün. Size önemli iş düşmekte. Şimdi her biriniz iplerden kement hazırlayacak, nöbetçilerin olmadığı kesimlerden kaleye tırmanacaksınız. Kapıyı bize açacaksınız. Sonrası kolay. Fakat kementlerinizi mutlaka burçlara geçirip tırmanmalısınız.

– Siz yeter ki isteyin Bey'im! Evelallah gerekeni yaparız, dediler askerleri.

Askerler surların yüksekliğini, şeklini âdeta ezberlediler. Çünkü karanlıkta kement atacaklardı.

O gece karanlık çökerken en büyük korkuları kaledelikler tarafından görülmekti. Şansları yaver gitmiş, bulutlu bir gecede zifiri karanlık her yanı kaplamıştı. Askerler kementlerinin ucuna bağladıkları küçük taşları ağırlık yapıp surlara doğru attılar. Bir-iki başarısız denemeden sonra Hüseyin adında bir sipahi hemen öne atılarak tırmanmaya başladı. Ardından da diğerleri gecenin karanlığında onu izledi. Yahşi Bey ve askerlerinin gözü kale kapısında idi. Acaba bu zor görevi yerine getirebilecekler miydi?..

Burçların her yanından örümcek gibi duvara tırmanan askerler surlara ulaşınca derhâl nöbetçileri bertaraf ettiler. Onların kullandığı iplerle bu kez arkadaşları tırmanırken kale kapısına doğru yönelen yiğitler karşılımlarına çıkan askerleri etkisiz hâle getirdiler. Kapıyı ardına kadar açınca Yahşi Bey'in askerleri içeri girerek vuruşmaya başladılar. Gün ışıırken kale ele geçirilmiş, Pravadin Kalesi fethedilmişti.

Yahşi Bey bu müjdeyi Ali Paşa'ya ulaştırması için ulak gönderdi. Sadrazam haberi alınca çok sevindi. Hemen Pravadin'e doğru hareket ederek Yahşi Bey ile buluştu. Bundan sonra güçlerini birleştirerek Tırnova üzerine yürüdüler. Kısa zamanda orasını da fethedince Deliorman bölgesindeki Şumnu'ya yöneldiler. Halk Osmanlı ordusunun kasabalarına doğru ilerlediği haberini almıştı. Üstelik Pravadin ve Tırnova da ele geçirilmiş olduğundan gelen ordunun karşısına çıkıp savaşmalarına imkân yoktu. Teslim olmaya karar verdiler. Böylece Şumnu da ele geçirilmiş oldu. Bu hızlı fetihlerin haberini alan Sultan da Edirne'ye geldi. Orada

Sadrazam ile görüştü. Kendisini tebrik edip yeni hedefler gösterdi:

- Ali Paşa, Tavuslu ve Niğbolu’yu da fethetmek gerekir.
- Ferman Sultan’ımındır, diyen Sadrazam hemen ordunun yanına döndü.

Tavuslu’yu ele geçirip Niğbolu üzerine yürümek için yola çıktı.

Niğbolu o dönemde en büyük, en korunaklı kalelerden biriydi. İçinde pek çok asker bulunuyordu. Sadrazam Ali Paşa ordusuyla kaleye saldırdıysa da kaleyi alamadı. Bu durumu Sultan’a nasıl açıklayacağını düşünüyordu. Kalenin fethedilmediğini öğrenen Sultan Murat Bulgaristan topraklarına hareket etti. Durumu yerinde görmek istiyordu. Niğbolu’ya Osmanlı askerlerinin saldırdığını bilen Bulgar Kralı Ivan Şişman, kaleyi daha fazla elinde tutamayacağını iyi biliyordu. Osmanlı birliklerini oyalamak, Sırbistan ve Bosna Krallarına çağrıda bulunarak bir an önce yeni bir Haçlı ordusu kurmalarını sağlamak istiyordu. Kral, Niğbolu Kalesi önünde bulunan Ali Paşa’ya elçisini göndermek zorunda kaldı. Sadrazam, gelen Bulgaristan elçisinin ne diyeceğini merak ediyordu. Elçi selamdan sonra sözlerine başladı:

- Kral’ım yapılanın yanlış olduğunu kabul ederek Sultan’ın affını rica ediyor. Bu konuda Sultan’ı ikna etmeniz için sizden yardım istiyor.

Sadrazam Ali Paşa bu sözlere şaşırdı. Ne diyeceğini bilemedi. Biraz düşündükten sonra,

- Bu hâliyle Kral Sultan’ımın affına mazhar olamaz. Yeni bir vergi vermelidir. Örneğin Silistre’yi bize teslim etsin. Üstelik birkaç yıllık vergilerini peşin olarak hazırlayıp göndersin. Ben de durumu anlatayım, umulur ki Sultanımız affeder. Kendisi affedicidir. Ancak bunun ardında bir oyun ve tuzak olmasın, Sultanımızın gazabından kurtulamazsınız, dedi.

Elçi bu konuda garanti verince Sadrazam Ali Paşa, Bulgar Kralı’nın affedilmesini Sultan Murat’tan rica etti. Ama Bulgar Kralı Ivan Şişman Silistre’yi vermemek için türlü bahaneler ileri sürüyor, bir yandan da Niğbolu Kalesi’ni tahkim ettirip asker sayısını artırıyordu. Bunu gören Ali Paşa durumu anlatınca

Sultan da öfke içinde,

– Bulgar Kralı için ricacı oldun, garanti verdiler dedin, yaptığına bak! Ben düşmana güvenmem! Onun verdiği sözlere aldanmam! Şimdi ne yapıp ne edip bu işi çözmelisin, ötesine karışmam, dedi.

Sadrazam zor durumda kalmıştı. Kendini aldattığı için Kral’a çok kızgındı. Öfke ile ordunun başına geçip Niğbolu üzerine ilerlemek istedi. Bu güzergâhta bulunan Derince Kalesi’ni ele geçirip Kosova ovasına yöneldi. Burası çok önemliydi. Çünkü üç devletin ordusunun kısa sürede birleşeceği başlıca bölgelerden biriydi. Kosova’daki Kral’a çağrıda bulunarak teslim olmasını istedi. Ret cevabı alınca emrindeki yiğit komutanlarından Doğan Bey’i göndererek askerleriyle Kosova’yı ve bölgesini yağma ettirdi. Kosova Kralı esirlerin verilmesi şartıyla Çukurhisar Kalesi’ni Sadrazam Ali Paşa’ya teslim etmek zorunda kaldı.

Doğan Bey, Kosova taraflarında fırtına gibi eserken Ali Paşa da Bulgaristan’ın neredeyse tamamını ele geçirmiş, Niğbolu Kalesi önüne gelmişti. Kaleyi el geçirmek için her türlü hazırlığı yapmıştı. Bu durumu gören Kral Ivan Şişman, devletin zorda olduğunu, başının da gideceğini görerek yine Sadrazam Ali Paşa’ya müracaat ederek affedilmesi için yalvarmaya başladı. Bu kez sadece kendisinin ve ailesinin bağışlanmasını, belli bir bütçe ile kral olarak tahtta bırakılmasını isteyerek Osmanlı’ya bir daha asla isyan etmeyeceğine dair yemin etti. Sadrazam bu isteğe kayıtsız kaldı, kendisini kandıran Kral’a öfke içinde “Hayır!” cevabını verdi. Daha sonra, kendisinden el aman diyen birine karşı yine affedici olacağını düşünerek bir kez daha Sultan’ın huzuruna çıktı. Kral’ın durumunu anlatıp ricasını ilettiler.

Sultan Murat ricayı kabul etmek büyüklüğünü gösterirken içi rahat değildi. Affetmese de üzülecek, teslim olmak isteyen birine karşı günah işlediğini düşünecekti. Neticede Bulgar Kralı Ivan Şişman bir kez daha affedildi. Kendisi kral olarak Bulgaristan’ın başında kaldı. Sadrazam Ali Paşa, Niğbolu Kalesi hariç Bulgaristan’ı fethetmişti. O zamana kadar Osmanlı kumandanlarına bu kadar

geniş bölgeyi fethetmek nasip olmamıştı.

Sultan Murat Bulgaristan'ın fethinden sonra Bursa'ya dönüp dönmemekte kararsızdı. Sırp ve Bosna Krallarının rahat durmayacağını, ayrıca bu krallarla iş birliği içinde olduğunu öğrendiği İşkodra Beyi'nin hazırlıklar yapacağını tahmin ediyordu. Söz konusu tehlikeyi tamamen ortadan kaldırmaya karar verip Bursa'ya gitmekten vazgeçti. Baharda yapacağı büyük seferin hazırlıklarını tamamlamak üzere Filibe'ye geçti. Ordunun öncü birlikleri de Balkan içlerine Sırbistan'a, Bosna'ya doğru akınlarına, keşiflerine devam ediyorlardı. Böylece Sultan Murat hazırlanan ittifaklar hakkında haber sahibi oluyordu. Buraları tamamen fethetmeden huzuru sağlayamayacağını artık çok iyi biliyordu. Bölgeye huzur ve sükûn getirmek konusunda kararlıydı, hazırlıklarını ona göre yapıyordu.

KOSAVA SAVAŞI

Bulgar Kralı Ivan Şişman'ın mağlup olarak Osmanlı Devleti'ne bağlanması, Haçlı ittifakında büyük endişe yaratmıştı. Asıl endişeyi ise Sırbistan Kralı yaşıyordu. Tek başına Osmanlı'nın karşısında duramayacağını iyi bildiği için Bosna, Hersek, Arnavutluk Krallarına müracaat etmeye karar verdi. Gönderdiği elçiler vasıtasıyla onlara güçlerini bir araya getirmelerini; Osmanlıların ilerlemeyi sürdüreceğini, bunun önüne geçilmezse yapılacak hiçbir şeyin kalmayacağını belirtti. Ayrıca diğer devletlere de çağrıda bulundu.

Osmanlı Devleti önünde en büyük engelin Sırbistan olduğunu, eğer yardım edilmezse daha fazla direnemeyeceğini, bu yüzden bir araya gelerek yaklaşmakta olan kasırganın önlenmesini istedi.

Onun defalarca yaptığı uyarılara, iş birliği tekliflerine diğer ülke kralları da

destek çıkmış ve kendisine yardım vaadinde bulunmuşlardı:

- Osmanlılara karşı mutlaka senin yanındayız.
- Elimizden gelen her yardımı yapacağız.
- Osmanlı Devleti’ni birlikte yeneceğiz.
- Yeni bir Haçlı ordusu oluşturulup Türkleri Balkanlardan ve Avrupa’dan atacağız.

– Sen merak etme, hazırlıklarını da devam et, diyerek kendisini hem cesaretlendiriyorlar hem de gururlandırıyorlardı.

Verilen sözlerden çok büyük ordu hazırlanacağını düşünen Kral kendine iyice güvenmeye başlamış, her yana Osmanlı’yı tehdit eden haberler yolladı. Bu haberler Balkanlarda ve Avrupa devletleri nezdinde memnunlukla karşılandı. Sırp Kralı daha da ileri gitti, Osmanlı ordusunu yerle bir edeceğini söyledi. Hatta kendine hâkim olamayıp Sultan Murat’a bir mektup göndermek cüretinde de bulundu:

Sultan’a son ihtarımdır. Duydum ki topraklarıma gelip savaşmak için baharı beklermişsin. Balkanlarda bulunan devletler ve diğer Avrupa devletlerinin desteği ile çok büyük bir ordu hazırlıyorum. Seni ve ordunu ağır bir yenilgiye uğratacağım. Bir daha toparlanamayarak topraklarımızdan defolup gideceksiniz. Ordunla birlikte İslamiyet’i de bu topraklardan sileceğim. Şehzadelerin de bu savaşta yer alsın ki tahta çıkaracak sultan kalmasın. Zafer bizim olacak, sizler yenileceksiniz. Topraklarımızı terk edecek, bir daha buralara asla adım atamayacaksınız.

Sultan Murat tercümanlarına mektubu okuttuğunda güldü. “Her şey senin elinde değil ki... Kısmetle. Bu kadar kendine güvenmen, gururlanman senin için iyi değil.” diye düşündü. Sırp Kralı’na kısa bir mektup yazarak karşılık verdi:

Gurur içinde yazdığın mektubunu okudum. Ancak bilesin ki büyüklük sadece Allah’a mahsustur. Toplayacağın orduna güvenerek bize meydan okuyorsun. Bizi yeneceğini, bu topraklardan atacağını belirtiyorsun. İlkbahar geldiğinde size mertliğin ne olduğunu göstereceğiz. Senden ordumuzun önünden kaçmayıp karşımıza çıkma cesaretini göstermeni bekleriz. Dileğin

kabul edildi. Şehzadelerim de bu savaşta yer alacak. Onların nasıl savaştığına bizzat şahit olacaksınız. Allah her şeye kadirdir.

Sultan Murat kendisine karşı büyük bir ordunun hazırlandığı haberini alınca bunu ciddiye aldı. Ordusu savaş hazırlıkları yaparken o da Anadolu'da dost olduğu beyliklere durumu anlatarak

kendisine destek verilmesini istedi. Kastamonu, Germiyan, Saruhan, Menteşe, Aydın ve Hamideli Beyleri mümkün olan her yardımı yapacaklarına dair Sultan'a haber gönderdi.

Bir süre sonra Anadolu'daki beylerden oluşan birlikler Edirne'ye doğru yola çıktı. Sultan Murat ta Filibe'de son hazırlıklarını yapıyordu. Günlerce süren

yolculuktan sonra ordu Meriç Nehri yakınlarına kadar geldi (1389). Ancak baharda yağan yağmurlardan ve karların erimesinden dolayı nehrin debisi çok artmış, yatağından taşarak geçtiği bölgeleri su altında bırakmıştı. Rumeli'ye geçmek isteyen takviye birliklerini beklemek gerekiyordu. Su seviyesi azalınca tekrar hareket edilecekti. Düşmanın hazırlığını öğrenmek, onları tedirgin etmek üzere, tehlikeyi çok seven Yahşi Bey komutasındaki beş bin kişilik öncü birliği Sırbistan sınırına doğru yola çıktı.

Sırp Kralı, Osmanlı ordusunun ilerleyişini önlemek için Dimitri adındaki generali on beş bin asker ile Şehirköy'e yerleştirerek kalesini kuvvetlendirmişti. Yahşi Bey, Eyne Subaşı Bey ve Sarıca Paşa maiyetlerinde on bin asker ile Şehirköy'e doğru harekete geçti. Üç komutanın idare ettiği savaşta Şehirköy ele geçirildi. Karşı koymayarak teslim olan askerler esir alındı.

Yahşi Bey bir şahin gibi daha da ileri gitmeyi, gelecek ordunun işini kolaylaştırmayı, vurgunlar yapmayı istese de Hüdavendigâr izin vermedi. Daha fazla ileri gitmemesini Filibe'ye dönmesini istedi. Yahşi Bey de Sultan'ın yanına döndü.

Haftalar sonra Meriç Nehri'nin suları normal debisine dönünce ordu yürüyüşe geçti. Sultan'a bağlı kalan Köstendil ve Saraçova Prensleri de birlikleriyle beraber Sultan Murat'ın yanına gelip ona katıldılar.

Sultan Murat Anadolu'daki beylerin hazırladığı orduyu karşıladı. Komutanlarla ve prenslerle toplantı yaptı. Bu toplantıda Sırbistan üzerine hangi yollardan gidilmesi gerektiğini özellikle iki prene sordu. Onlar, bunun için iki yol olduğunu; ilk yolun Sofya'ya, ikinci yolun da Köstendil'e çıktığını belirttiler. Birincisinin daha kolay ve uzun, ikincisinin ise daha zor ve kısa olduğunu anlattılar. Sultan Murat hızlı hareket etmek arzusundaydı. Bu yüzden ikinci yolu tercih etti. Ordu hazırlıklarını bitirip yola koyuldu. Bu arada hazırladığı kuvvetin gücüne güvenen Sırp Kralı sabırsızlanıyordu.

Elçisini çağırdı. Hem alay etmek hem de küçümsemek için elçisini Sultan

Murat'ın huzuruna gönderdi.

– Git bak bakalım, herhâlde seferden vazgeçtiler. Bizi daha fazla bekletmesinler. Gelsinler de onlara yenilgiyi tattıralım. Söylediklerimi Sultan Murat'a aynen ilet.

Böyle bir meydan okumaya gerek olmadığını düşünen ama çaresiz yola çıkan elçinin canı sıkındı. Ordunun Köstendil üzerinden ilerlediğini öğrenince karşılamak üzere yola çıktı. Günler sonra nöbetçiler kendisini Sultan Murat'ın huzuruna çıkardılar. O da Sırp Kralı'nın dediklerini aynen tekrar etti.

Sultan Murat Kral'ın bu tavrına şaşırdı:

– Elçiye ordumuzu gezdirin. Böyle düzenli ve disiplinli bir ordu görmüş mü, diye emretti.

Elçi uçsuz bucaksız orduyu gezdi, gördü. Sonra Kral'ından da gururlu bir şekilde:

– Maksadınız ordunuzun büyüklüğünü bana göstermek. Benim gözüm korkmadığı gibi askerimizin de korkmaz. Bundan sonrasını siz düşünün. Bizim topladığımız asker sayısı sizinkinin üç katı. Sadece süvari birliğimizin mevcudu on beş bindir. Hepsi zırhla donanmış dövüşmeyi bilen askerler... Onlar sizin ordunuzu dağıtmaya yeter de artar bile. Ağır bir yenilgiye uğrayacaksınız.

Sultan Murat elçinin kibirli sözlerine karşılık,

– Allah bilir, dedi. Biz sefere çıktık. Zafer Allah'ın takdirindedir. Artık silahlarımız konuşacak, diye de eklemeyi unutmadı.

O gün Osmanlı ordusunun mevcudu altmış bin iken Haçlı ordusunun iki yüz bindi.

Ordu tekrar yürüyüşe geçti. Belli bir süre daha yol aldıktan sonra Sultan Murat askerın konaklamasını emretti. Osmanlı ordusu Uluova yakınlarında dinlenmeye çekildi. Namlı ve cesur komutanlardan Gazi Evrenos Bey, hacdan yeni gelmiş, hemen yola çıkarak orduya katılmıştı. Sultan bu duruma çok sevindi. Komutanlarıyla konuştuktan sonra sordu:

– Benim cesur Komutan'ım, Gazi Paşa'm, söyle bana nasıl bir plan hazırlayalım?

Evrenos Bey yavaş yavaş söze başladı:

– Sultan'ım Allah yardımcımız olsun.

– Âmin.

– İnisiyatifi düşmana bırakalım. Ne tarafta savaşmak istiyorsa evvela o bölgeye gidip uygun bir yer seçmeliyiz. Biz düşmana hücumla geçmeyelim. Onlar hücumla geçsin, biz onları bozalım, saldıralım. Kaldı ki bu ordu büyük bir ordudur. Komutanın tam hâkimiyet kurması zordur. Saldırıları karşılayalım. Takdir Allah'ın, ferman Sultan'ımındır...

Sultan Murat komutanlarına bakıp,

– Paşa'mın fikrine göre hareket edelim. Savaş alanının en uygun yerine mevzilenirsek saldırarak olan düşmanı defetmek mümkündür. Düşman hakkında son kez bilgi edinmek gerek. Bu görevi de Evrenos Paşa'm yapsın. Ona göre harekete geçelim.

– Ferman Sultan'ımındır.

Evrenos Bey yanına yirmi cengâver alarak harekete geçti. Dar bir boğazın otuz kişilik düşman askeri tarafından korunduğunu öğrenince sevindi:

– Anlaşılan şansımız yaver gidiyor. Şunlara saldırıp esir alalım.

Dar boğaza 10 kişilik bir asker kuvvetini yollarken kendisi de kalan on askeriyle birlikte arkadan dolanmayı düşünüyordu. Düşman askerleri harekete geçtiğinde de saldıracaklardı.

Boğaza girmek üzere olan yiğitlerine düşman askerleri saldırınca Evrenos Bey arkadan derhâl hücumla geçti. Kendisi iyi okçu olduğundan atışlarını seri şekilde yapıyordu. Attığı okun iki kişiyi ardı ardına öldürmesi düşman askerlerini şaşırttı, daha fazla mücadele etmeden teslim oldular.

Esirlerin ifadesine göre orduları savaş alanına daha gelmemişti. Bu haberi alan Sultan Murat sevindi:

– Bir de Sırp Kralı acele ediyordu. O zaman hızla ilerleyip savaş alanında en uygun yerde bekleyelim.

Osmanlı ordusu tekrar harekete geçerek ertesi gün Morava kenarına indi. Önlerindeki nehirden geçmeleri gerekiyordu. Akşam olmuş, karanlık bastırmıştı. Bazı komutanlar “Nehri sabah geçelim.” diye görüş bildirdiyse de Sultan Murat bunu reddetti. Mehter takımının çaldığı cenk havalarını eşliğinde koca ordu nehri geçerken altı kola ayrıldı. Birinci kola Sadrazam Ali Paşa, ikincisine Şehzade Beyazıt, üçüncüsüne Eyne Subaşı Bey, dördüncüsüne Şehzade Yakup, beşincisine Sarıca Paşa, altıncısına da Sultan’ın kendisi komuta ediyordu. Asker, yatağı geniş olan nehri kâh yüzerek kâh yürüyerek zorlukla da olsa kayıp vermeden geçti. Artık engin Kosova ovası önlerinde duruyordu. Osmanlı ordusu meydanın en uygun yerinde vaziyet aldı. Sabah da Haçlı ordusu ufukta görüldü. Ovaya doğru kalın bir toz bulutu kaldırarak yaklaşıyorlardı. Öyle kalabalıklardı ki görenler Balkanlarda asker kalmadığını sanırdı. Osmanlı ordusunun mevcudiyetini gören Haçlı ordusunun komutanlarının kendilerine olan güvenleri, gururları daha da arttı, kolayca yenebileceklerini düşündüler. Hatta Sırp Kralı’nın yeğenleri Vilkıoğlu, kız kardeşinin oğlu Brankoviç yalnızca kendi emrindeki askerlerle Osmanlı’yı yenebileceğini söyleyince Kral’ın keyfi iyice yerine geldi.

Bunun üzerine bütün komutanlarını topladı, onlara şöyle seslendi:

– Burada Osmanlı ordusunu yenmek için toplandık. Gördünüz işte küçük bir ordu. Bazı gözü pek komutanlarım sadece kendi birlikleriyle bile bu orduyu yenebileceklerini söylediler. Buradan herkese ilan ediyorum. Kim ki Sultan’ı esir edip getirirse onu kendime damat edeceğim. Ayrıca kaleler vereceğim.

Bu sözlere gülümseyen Bosna Kralı da eklemeye bulundu:

– Ben de beş kale vereceğim, deyince komutanlar, vaatte bulunulan ödüllere dolaylı memnuniyetlerini belirtmek için olanca güçleriyle bağırıldılar:

– Yaşasın Haçlı ordusu!

- Osmanlılara ölüm!
- Haydi, şunları esir edelim.
- Sultan'ı yakalayalım.
- Artık yeter!
- Daha fazla ilerleyemeyecekler.
- Bu orduyu yeneceğiz!
- Hepsini kılıçtan geçireceğiz!
- Zafer bizimdir!
- Osmanlı ağır yenilgi alacak!
- Ülkelerine dönemeyecekler!
- Hepsi bu savaş meydanında cansız yatıyor olacak!

Kendilerinden o kadar emindiler ki o akşam herkes eğlenip gülmeye, içki içmeye başladı.

Osmanlı ordusuna ani baskın yapma fikri ortaya atılmışken diğer komutanlar ile İşkodra Beyi Yorgi Kastorya buna şiddetle itiraz etti:

– Olmaz! Baskın yaparsak kaçarlar. Hazır bir arada iken hepsini savaşarak imha edelim.

Onun görüşü kabul edildi.

Sultan Murat savaşta nasıl bir taktik izleneceği hususunda komutanlarıyla fikir alışverişinde bulunuyordu.

Evrenos Bey, Sultan'a planını anlattı:

– Sultan'ım, düşmanın sağ ve sol kanatlarının ilerisine biner okçu yerleştireceğim. İlerleyecek düşmanı ilk önce oklarla karşılayacağız. Düşman okçularımın üzerine yürümek için gruplara ayrılacaktır. O zaman ordumuz derhâl harekete geçmelidir.

Bu planın uygulanmasına karar verildi. O gece Osmanlı askeri namaz kıldı, niyazda bulundu, günahlarına tövbe etti. Sultan Murat ta kendi otağından Kur'an-ı Kerim okuduktan sonra ellerini açıp gözyaşları içinde Allah'a

yakarırken sert bir fırtına çıktı:

Ey Rabbim! Bu fırtına şu aciz kulunun günahlarından çıktıysa masum askerlerimizi cezalandırma, onları bağışla Allah'ım. Onlar ki buraya kadar sadece senin adını yüceltmek ve İslam dinini her yana duyurmak için geldiler. Bu fırtına afetini onların üzerinden def eyle. Senin şanına layık zafer kazanmalarını nasip eyle. Onlara öyle bir zafer ver ki bütün Müslümanlar bayram ede, Müslümanları mansur ve muzaffer eyle ve dilersen o bayram gününde şu Murat kulun sana kurban olsun. Önce beni gazi kaldın şimdi de şehit et.

Yiğitlerimin sesiyle titreyen şu Kosova meydanında Allah'ın izniyle muzaffer bir şekilde dalgalanacak olan sancağımızın, Macaristan içlerine doğru gitmesini bundan sonra hiçbir düşman durduramayacaktır. ⁴

Sultan sabah erkenden kalkarak askerlerini savaş düzenine geçirmeye başladı. Ordunun sağ kanadına Şehzade Beyazıt, Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa, Evrenos Bey, İnce Balaban Bey, Korca Balaban Bey, Lala Şahin, İsa Bey, Müstecip Subaşı; sol kanadına eyalet askerleri, Şehzade Yakup, koşundu asker,⁵ Anadolu Beylerbeyi Sarıca Paşa, Kastamonu, Hamideli, Menteşe beyzadeleri, Germiyan sipahisi, Eyne Subaşı Bey, Kara Mukbil Bey geçti. Kendisi de yeniçeriler ve kapıkulu askerleriyle merkezde kalarak Sadrazam Ali Paşa'yı da öncü kuvvetlerin komutanlığına getirdi. Bu düzenden sonra Evrenos Bey'in ileri sürdüğü fikir gereğince üç tarafa okçular yerleştirildi.

Haçlı ordusunda ise Sırp Kralı Lazar merkezde, Vilkıoğlu ile Brankoviç sağda, Bosna Kralı da solda yerini aldı.

Her iki ordu da savaşa hazırды. Osmanlı ordusunun önündeki üç bine yakın okçu sağda solda ve ortada olmak üzere ön saflarda yerlerini almıştı. Haçlı ordusunun önündeki zırhlı süvariler öne doğru çıktılar. Savaş alanına yayıldılar, ardından Osmanlı birliklerine doğru hızla saldırıya geçtiler. Binlerce atın dörtünale okçulara doğru gelişinden oluşan büyük bir uğultu gittikçe yaklaşırken, onların bu gelişini dikkatle izleyen Hacı Evrenos Paşa, emrindeki okçulara bakıp “Biraz daha bekleyin. İyice sokulsunlar.” uyarısını yaptı.

Ağır zırhlar içindeki süvariler kendilerine o kadar güveniyorlardı ki sakınmıyorlar, korunmuyorlardı. Kendilerine karşılık verilmemesi üzerine Osmanlı askerinin korktuğuna kanaat getirmişler, güvenleri daha da artmış hâlde yaklaşıyorlardı. Kargıları ile Osmanlı ordusunu kaldırıp göğe savuracaklarını düşünüyorlardı. Bu birliklerin başında ise damat olabilmek için yanıp tutuşan Vilkiođlu ile Brankoviç vardı. Osmanlı öncü kuvvetlerin komutanı Sadrazam Ali Paşa da saldırı için en uygun zamanı kolluyordu.

Süvariler iyice yaklaşıncı Hacı Evrenos Paşa atların kişnemesini ve nal seslerini bastırırcasına bağırdı:

– Şimdi! Haydi kemankeşlerim!

Yaylarını olabildiğince germiş olan kemankeşler, gelen süvarilerin üzerine oklarını fırlattılar. Bir anda sersemleyen süvariler ne yapacaklarını bilemediler. Osmanlı okçularının kullandığı küçük ve etkili yaylardan çıkan oklarla zırhları delinmişti. Ardı ardına saplanan oklardan dolayı atlarından düşenler, yaralananlar, can verenler oluyordu. Süvariler üç gruba ayrılınca Sadrazam Ali Paşa da askerine saldırmalarını söyledi. Osmanlı askerleri savaş alanına girdiler.

– Allah Allah!

– Yürüyün kardeşler! Şu kefereye iyi bir ders verelim!

– Saldırın!

– İlerleyin! Sağ tarafa dikkat! Geliyorlar!

– Hazır olun!

Süvarilerden sonra gruplara ayrılarak ikinci büyük dalgayı oluşturan Haçlı askerleri Sadrazam Ali Paşa'nın birlikleri tarafından püskürtölünce Osmanlı askeri müthiş bir sevinç yaşadı. Cesaretleri iyice arttı. Daha şevkle korkusuzca çarpışmaya başladılar. İşkodra Beyi Yorgi Kastorya şaşırmış, saldırının bu şekilde kolayca önlenmesinden dolayı ne yapacağını bilememişti. “En iyisi savaş alanından uzaklaşmak.” derken önüne bir Osmanlı yiğidi çıktı:

– Nereye gidiyorsunuz? Dövüşelim bakalım. Burası er meydanı, hani bizi

sabırsızlıkla bekliyordunuz, işte geldik. Haydi bakalım!

İşkodra Beyi çaresizce saldırdı. Omzuna aldığı darbe yüzünden atından düştüğünde öldürüldü. Onun ölümü askerlerini olumsuz etkiledi.

Sırp Kralı Lazar yenilgiyi pek önemsemedi. Nasıl olsa sayıları fazlaydı. Osmanlı askerleri daha ne kadar dayanabilirlerdi ki?

“Saldırın!” diye ana kuvvetlerin alana girmesini emretti. Yeni birlikler birden Türklerin sol kanadına yüklenince orada düzen bozulur gibi oldu. Karışıklık çıktı. Bunu gören Sırp Kralı Lazar:

– Ha ha ha, işte dağılmaya başladılar bile. Saldırın! Acımayın! Hepsini kılıçtan geçirin! Kurtulan olmasın, diye durmadan bağırıyordu.

Hiç kimsenin beklemediği bir şey oldu. Başında miğferi, gövdesini saran zırhı, elinde demir güzü ile Şehzade Beyazıt’ın yıldırım gibi savaş alanına girerek dövüşmeye başladığı görüldü. Askerleri de en az onun kadar gözü kara savaşıyordu. Sağ taraftaki hasmına vurunca hemen sola dönüyor, arkasından gelen askeri karşılıyor güzünü sallayarak etrafındakileri dağıtıyordu. Şehzade Beyazıt gibi diğer komutanlar da savaş alanına atıldılar. Başta Timurtaş Paşa, Evrenos Bey, Yahşi Bey, İsa Bey, Sarıca Paşa, Eyne Subaşı Paşa, Kara Mukbil, İnce Balaban Bey, Korca Balaban Bey, Şirmert Bey ve Müstecip Bey, birbiriyle yarışırcasına kahramanlık destanı yazdılar.

Onların bu çarpışmasını gören Sırp Kralı öfkelendi:

– Şunların etrafını çevirin!

Osmanlı ordusu öyle bir vaziyet almıştı ki arkadan çevrilmesi mümkün değildi. Çevirme harekâtını birkaç kez deneyen Haçlı askerleri başarısız olunca mecburen meydanda savaşmaya devam ettiler. Osmanlı askerinin önünde durabilmeleri çok zordu. Haçlı ordusu, büyük bir ordu olsa da hantal ve hızlı hareket edemeyen, saldırılara anında cevap veremeyen bir durumdaydı. Toplama askerler birbiriyle anlaşıyor vaziyet almakta geç kalıyorlardı. Osmanlı askerleri ise hızlı ve etkili hareket ediyor, düşmanın birliğini, düzenini

bozuyor, paniğe yol açıyordu.

Savaşın kendi aleyhine dönmeye başladığını anlayan Sırp Kralı Lazar askerlerini uyarmak, onları yönlendirmek için savaş alanına atıldı. Önüne çıkan Osmanlı askerleriyle çarpışıyor, bir yandan da askerlerine ve komutanlarına bağırıyordu:

- Dağılmayın, düzeninizi koruyun!
- Safları sıklaştırın!
- Sağdan gelenlere dikkat edin!
- Gayret edin! Haydi!

Onun bu şekilde bağırıp savaşması Osmanlı askerinin de dikkatini çekti. Büyük bir komutan olabileceğini düşünüp savaşarak ona doğru ilerlemeye başladılar. Köstendil Prensi az ötede çarpışan Kral'ı tanıdı:

- Sırp Kralı Lazar!

Bu söz askere yetti. Şimdi pek çoğu onu ele geçirmek için gayret ediyordu. Savaş iyice kızışmıştı. Kimse kimseye yardım edemiyor, hasmını haklamaya çalışıyordu. Öte yandan yaralıların acı feryatları duyuluyordu. Kılıç şıkırtıları, kalkanlara vuran gürzlerin sesleri ovada yankılanıyordu.

Lazar'ı korumakla görevli muhafız birliği de etkisiz hâle getirilince saldıranlara karşı direnmeye çalışan Kral, Osmanlı cengâverleri tarafından

öldürüldü. Cesedi Sultan Murat'ın huzuruna götürülmek üzere savaş alanından çıkarıldı. Yüksek bir tepede her an savaşa katılacakmış gibi dua ederek heyecanla savaşı izleyen Sultan Murat ise durmadan “Allah’ım askerime yardım et. Zafer bizim, canımsa senin olsun.” diye dua ediyordu.

Sırp Kralı’nın öldürüldüğünü duyunca savaşı kaybetmek üzere olan Haçlı ordusunun ümitleri iyice kırıldı. Kendi canlarının telaşına düştüler. Yavaş yavaş birlikler hâlinde savaş alanından çekilmeye başladılar. En sonunda savaş alanından hızla kaçtılar. Sultan Murat, Kral’ın cesedinin getirildiğini görünce,

– Gurura kapıldın! Sana demiştim; Allah’tan büyük yoktur diye. Yazık, dedi. Zaferden emin olunca da ellerini açtı. Dua edip şükretti.

Sekiz saat boyunca hiç durmadan çarpışmalar sürmüş, sonunda zafer Osmanlı'nın olmuştu. Kendinden üç kat daha büyük bir orduyu yenen yiğitler birbiriyle kucaklaşıyordu.

Sultan Murat akşama doğru savaş alanını gezmeye çıktı, bir yandan da düşünüyordu. Allah'a yalvarmış, zafer dilemişti. Ordusu kazanmıştı. Şehit olmak istemişti. Kendi kendine “Çok garip!” dedi.

İleride bir ceset yığını vardı. Herkesin öldüğünü düşünerek tedbiri elden bırakmıştı. O yüzden rahat geziniyordu. Cesetlere yaklaştığında bir şeyin kıpırdadığını gördü. Oraya yöneldi. Yaralı bir Sırp askeri üzerindeki cesetleri zorluklar attı:

– Sultan'ım... Ben de Müslüman olmak isterim. Size tabi olmak, ayağınızın altını öpmek dilerim, deyince Sultan Murat bundan memnun oldu.

Korumaları adama doğru hamle yapınca o,

– Bırakın, yaralı baksanıza, dedi.

– Yaklaş bakalım.

Asker yaralı hâlde zorlukla sürünerek Sultan Murat'a iyice sokuldu. Sırp askeri, Sultan'ın ayağına doğru yöneldi. Kuşağında sakladığı bıçağı göstermeden eline aldı. Eğildi, kimse onun ne yaptığını göremedi. Can havliyle doğrulup hançerini Sultan Murat'ın göğsüne olanca gücü ile sapladı.

– Al bakalım!

Korumalar anında üzerine çullanarak onu öldürdüler. Sultan Murat ise yere yığıldı. Zorlukla nefes alırken herkes onun şöyle dediğini duymuştu:

İslam'ın muzafferiyeti benim kurban olmama bağlı ise şehitlik şerbetini nasip buyurmasını Cenab-ı Hakk'tan niyaz etmiştim. Duamı Allah kabul etti. Allah'a şükürler olsun ki hayatım İslam askerlerinin zaferini gördükten sonra sona eriyor. Oğlum Beyazıt'a biat ediniz. Sakın esirleri incitmeyiniz. Mal ve namuslarına tecavüz etmeyiniz. Ben sizleri ve kahraman ordumu Allah'a emanet ediyorum. Allah devletimizi bütün kötülüklerden korusun.⁶ Allah'a şükürler olsun... Şehit olmayı arzu etmiştim, bana bahsetti.

Kelime-i şehadet getirerek savaş meydanında son nefesini verdi.

* * *

Kosova Savaşı o güne dek yapılan meydan savaşlarının en büyüğüydü. Bu zaferle artık Rumeli tamamen fethedilmiş, Balkan kapıları ardına kadar açılmış, Osmanlı Devleti Balkanlara iyice yerleşmiş ve Avrupa'ya doğru ilerleme imkânını bulmuştu. Bundan sonra Balkanlara iskân ve göç hareketi başlayacak, Orta Avrupa'ya akınlar düzenlenecek, Bizans'ın Avrupa ile olan bağlantısı tamamen kesilmiş olacaktı. Ancak zafer sevinci Sultan'ın şehadetiyle gölgelenmişti. Şehzade Yıldırım babasının başını kucağına almış ağlıyor, bir yandan da dua ediyordu.

Sultan I. Murat (Hüdavendigar)

Kimdir?

Babası Orhan Gazi, annesi ise Nilüfer Hatun'dur. 1326 yılında Bursa'da doğmuş, 1389 yılında Kosova'da, savaş meydanını gezerken bir Sırp askeri tarafından şehit edilmiştir.

Sultan Murat uzun boylu, yuvarlak yüzlü, iri burunluydu. Adaleli bir vücuda sahipti. Genellikle başına Mevlevi başlığı üzerine destar sarardı. Çok sade, gösterişsiz giyinirdi. Kırmızı zeminli elbiseleri tercih ederdi. Eğitimini Bursa'daki medreselerde alarak iyi yetiştirdi. Âlim ve sanatkârlara büyük saygı gösterir, onları desteklerdi. 1360 yılında tahta geçtiğinde oğlu Beyazıt dünyaya geldi. İlk defa devlet tarafından sünnet şöleni yapılmış, ilk defa o zamana kadar Sultan ve beyler arasında Sultan Murat şiir yazmıştır.

Kendisi inançlı, dindar, adaletli, merhametli birisiydi. Hz. Mevlana'ya aşırı sevgi ve saygısından dolayı "Hünkâr" "Hüdavendigar", "Gazi Hünkâr", "Hüdavendigar Gazi" olarak da anılmıştır.

İrade sahibi olup halkına karşı müşfik davranırdı. Hem kendi devlet sınırlarında hem de diğer devletlerle olan ilişkilerinde açık ve samimi aynı zamanda kararlı politika izlemiştir.

Önemli askerî, idari, mali, adli teşkilatlanmaya girişmiş, kısa sürede tamamlayarak devleti sağlam temeller üzerine oturtmuştur.

Balkanlarda fethettiği yerlere Anadolu'daki halkı iskân ettirmiş, Müslüman-Türk nüfusu Balkanlarda ve Avrupa'da kalıcı bir hâle gelmiştir. Padişah olduğu zaman Osmanlı Devleti'nin sınırları 95 bin kilometrekareydi. I. Murat zamanında ise devletin büyüklüğü beş yüz bin kilometrekareye ulaşmıştır. Yönettiği savaşların hiçbirinde yenilmemiştir.

Ayrıca gerek Anadolu'da gerekse de Balkanlarda büyük bir imar faaliyetine girişmiş pek çok yerde mescit, cami, medrese, han, hamam, köprü, imaret inşa ettirmiştir.

1364 yılında Sırpı zaferinden sonra Bursa ve Bilecik'te birer cami, Yenişehir'de imaret, Çekirge semtinde imaret, medrese, kaplıca, han yaptırtmıştır.

Yakup Çelebi, Yıldırım Beyazıt, Savcı Bey, İbrahim adında dört oğlu; Nefise, Sultan Hatun adında da iki kızı vardı.

Yararlanılan Kaynaklar

Ahmet Şimşirgil, *Osmanlı Tarihi Kayı-1*, KTB Yayınları, 2009, İstanbul.

Cüneyd Harputlu, *Osmanlı Sultanları*, BKY Yayınları, 2009, İstanbul.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2011, İstanbul.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2008, İstanbul.

Oruç Bey Osmanlı Tarihi, Uç Beyliğinden Dünya Devletine, Çamlıca Yayınları, 2009, İstanbul.

Tahsin Yıldırım-İbrahim Öztürkçü, *Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası*,

Yağmur Yayınları, 2009, İstanbul.

serdar: başkomutan

kazasker: Askerlerle ilgili davalara bakan ve kadıları, müderrisleri atamaya yetkisi olan divan üyesi.

Dimetoka: Türkiye'den 2,5 km uzakta, Yunanistan sınırları içinde kalan bir tepenin etegindeki kasaba.

Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası, s. 1479-48.

koşundu asker: Başka yerden gelerek Osmanlı ordusuna katılan gönüllüler.

Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası, s. 147-48.

